

12616
ELEMENTE

DE

GEOGRAFIE

PENTRU

175041
10971
doc
SUL SCÓLELOR PRIMARE

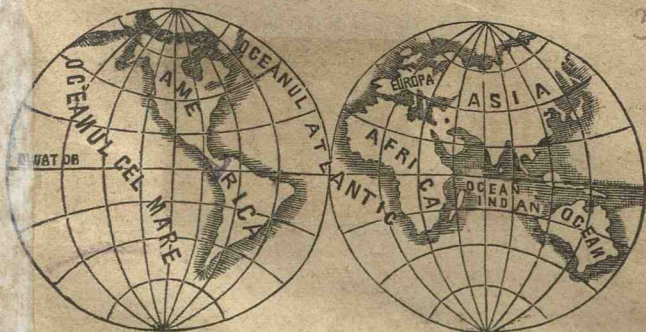
DE

A. GORJAN.

EDIȚIUNEA XVI
REVĂDUTĂ ȘI CORECTATĂ.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

Carte autorizată de Ministerul Instrucțiunii Publice prin decisiunea No. 6585
din 11 Iulie 1867, și aprobată din nou ca obligatorie sub No. 3323 din
27 Martie 1874.

BUCUREȘCI

Editura Librăriei SOCECŪ & Comp.

1878

CONTROL 1953

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI
COTA 12616

CONTROL 1957

961

D

Tóte drepturile sunt rezervate autorului.

Esemplarele nesubsemnate se vor considera ca făcute și urmărite conform legii.

Gonjica

RC 139/05

B.C.U. Bucuresti

C17564

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

NOȚIUNI GENERALE

Casa în care învățăm se numește școală.

Dela casa noastră până la școală mergem pe stradă
(ulită).

Strada pe care este școala se numește _____
și face parte din ¹⁾_____

Biserica cea mai apropiată de școală se numește _____
și este la ³⁾_____ de școală.

Afară de plasa ⁴⁾_____ în județul nostru
mai sunt plășile ⁵⁾_____

Sub-prefectura plășii noastre este la ⁶⁾_____
⁷⁾_____

1) Numele suburbii (mahalaua) sau despărțirea orașului; dacă școala este de sat se va pune numele satului, a comunei rurale și plasa din care este.

2) Orașul nostru (dacă școala este în oraș) se numește; și are atâtea colorii sau despărțiri (se va numi despărțirile); dacă școala este la sat se va pune: plasa noastră are atâtea comune urbane și atâtea rurale, (se va numi cele principale și în ce direcție cad către școală).

3) Punctul cardinal

4) Numele plășii din care este satul sau orașul.

5) Se va pune și direcțiunea ce are către sat relativ.

6) Numele orașului sau locului.

7) De aici înainte se va însemna cu creionul locurile principale din oraș (sau sat) și în ce direcțiune sunt, asemenea se va nota satele, riurile, păduri etc. ce sunt în prejurul satului (oraș). Fie-care termen geografic se va explica.

După învățătura locului și celor din prejur ale școlii cu plasa, se va trece la județ, apoi la România și așa mai departe.

G E O G R A F I E

Geografia este știința, care ne învață a cunoște pământul său numai o parte din el, precum este plasa, districtul său țara noastră etc.

Pământul este un corp ceresc, ca stelile, luna și soarele. El este de o formă aproape rotundă.

Știința Geografiei se învață pe *chartă* și pe glob artificial. *Charta* reprezintă pe un plan de chărțiă, forma esactă a suprafeței pământului întreg, sau a unei părți mai mare sau mai mică din acea suprafață, precum este o moșie, o plasă etc. *Planiglob* sau *Mapamond* se numește charta care reprezintă totă suprafața pământului, despărțit în două părți rotunde numite emisfere; iar *Glob artificial* se numește un instrument, care reprezintă în mic, forma rotundă a pământului. Acest instrument este făcut de chărțiă grosă (carton).

Pentru a se putea determina pozițiunea diferitelor părți ale pământului s'aŭ închipuit patru *puncte* numite *Cardinale*: Răsăritul, Apusul, Miadă-nópte și Miadă-di. *Răsăritul* este punctul de unde răsare soarele; *Apusul* este punctul unde apune soarele cari se află opus răsăritului; *Miadă-nópte* este punctul ce'l are cine-va în fața sea când are răsăritul în dreapta și apusul în stânga și *Miadă-di* este punctul opus međei-nopți. Răsăritul se mai numește și *Est* sau *Orient*; Apusul *Vest* sau *Occident*; Miadă-nópte *Nord* sau *Septentrion* și Miadă-di *Sud* sau *Meridiu*. ¹⁾

Între aceste patru puncte cardinale s'aŭ mai imaginat și

---

1) Pentru abreviațiune, în cursul acestei Geografii în loc de Nord, Sud, Est și Vest se va întrebuința N. S. E. și V.

alte patru numite puncte intercardinale sau intermediare: răsăritul verei sau Nord-Est între nord și est; apusul verei sau Nord-Vest, între nord și vest; răsăritul erneli sau Sud-Est, între sud și est; apusul erneli sau Sud-Vest, între sud și vest.

Când ne uităm pe chartă, Răsăritul este la drépta noastră, Apusul la stânga, Miadă-nópte sus și Miadă-đi jos.

Spre a se putea învăța cu inlesnire Geografia, vom explica însemnătatea unor cuvinte cari sunt proprii Geografiei.

În prejurul pământului pênă la o înălțime de vre-o 4 poștii se află aerul pe care îl respirăm și fără care n'am putea trăi. Din aer se forméză cursuri care se numesc *vânturi*. Dêcă vântul bate iute se numesce *vânt tare*, iar dêcă prin repeđiciunea lui dărímă case și desrădăcinéză arbori se numesce *uragan* sau *furtună mare* (vijelie).

Clima este calitatea aerului care variađă în grade de căldură și de frig la diferite pozițiuni ale globului.

Mare se numesce o întindere fôrte mare de apă sărată și amară.

Ocean numim întinderea de apă sărată care acoperă cele trei din cinci părți ale suprafecei pământului și se împarte în 5 părți.

Oceanul cel mcree, *Oceanul Atlantic*, *Oceanul Indian*, *Oceanul Înghețat* de Miadă-nópte sau Arctic și *Oceanul Înghețat* de Miadă-đi sau Antarctic.

Marea este o parte din Ocean sau dintr'o altă mare care udă țermurile uscatului.

Golf sau *sîn* este o parte din mare intrată în uscat.

Strimțore, canal sau *pas de apă*, este o parte îngustă de mare prelungită între două uscături, și care împreună două mări sau două părți din mare.

Port sau *schelă*, este locul unde trag vasele plutitoare spre a încărca sau a descărca diferite mărfuri și produse.

Lac este o întindere de apă împresurată de tóte părțile de uscat. *Baltă* sau *Iezer* este un lac mai mic.

Fluviu, este un curs de apă care primesce în sine mai multe riuri și care se varsă în mare.

Rîu sau *gârlă*, este un curs de apă mică format din mai multe pârae și care se varsă într'un fluviu sau într'un alt rîu sau chiar în mare.

Pârîu se numește un curs de apă de o întindere de tot mică și format din ploți și mici isvóre.

Cascadă sau *Cataractă* se numește căderea unei ape curgătoare dintr'o înălțime óre-care.

Albia se numește fundul unui curs de apă care curge între două maluri dela isvorul ei pînă unde se varsă în altă apă.

Vale, se numește o albie de pămînt, care de amîndoué părțile ei se înalță maluri sau dealuri.

Izvor sau *fîntână* se numește locul de unde începe a curge o apă, luânduși naștere.

Imbucătura sau *gura* se numește locul unde o apă curgătoare dă în mare sau în alt rîu.

Déca fluviul se varsă prin mai multe brațe, pămîntul coprins între gurile lui se numește *Delta*.

Afluenta, se numește un curs de apă care se varsă într'un rîu sau fluviu, iar *confluent*, punctul unde se împreună două cursuri de apă.

Uscatul este partea cea tare a pămîntului și neacoperită de Ocean. El coprinde două din cinci părți ale suprafeței sële.

Continent, se numește o mare întindere de pămînt care se pôte străbate de la un cap la altul fără a trece vr'un ocean sau mare.

Uscatul se împarte în două mari continente, continentul vechiu și continentul nou.

Uscatul se mai împarte în cinci părți numite părțile lumei: *Europa* în care se coprinde și țera noastră pe care o numim România, *Asia* și *Africa*, forméză continentul vechiu; *America* și insula cea mare numită *Oceania* sau *Australia*, forméză continentul nou.

Munte, este o mare înălțime de pămînt petros. Déca înălțimea nu este prea mare ia numirea de *Dél* sau *munțișor*. Înălțimea unui munte se numește *creștet*, *vêrf* sau *pisc*; partea de jos *póle*, lungimea lor *șir*, povêrnirea *cóstă*;

pozițiunea lor în raport cu punctele cardinale se numesce *direcțiune*, și pământul care înconjură pôlele muntelui se numesce *șes*. O înălțime mică de pământ în mijlocul unui șes se numesce *movilă*, *măgură*.

Vulcanul este un munte care aruncă pe o gură numită *crater*, fum, petre și materii topite numite *lave*.

Cap, *limbă* sau *promontoriu* este un colț de pământ înaintat în mare.

Peninsula este o întindere de pământ încongiurată cu apă afară de o parte care se ține de un alt pământ. Partea îngustă a unei peninsule, prin care se unesce cu cel l-alt uscat se numesce *Ism*.

Insulă (*ostrov*) este un spațiu de pământ încongiurat cu apă de toate laturele. Mai multe insule așezate unele lângă altele, formeză o *grupă* de insule. Iar mai multe grupe apropiate formeză un *archipelag*.

Mărginile uscatului udate de o mare, de un riū sau de alte ape se numesc *țermuri* sau *maluri*.

Puindu-ne cu fața spre partea încotro curge o apă, atunci avem la dreapta noastră *țermul* sau *malul drept* și la stînga *țermul* sau *malul stîng* al riului.

Omenirea este suma tuturilor ómenilor după suprafața pământului, împărțită în diferite origini după clima pământului, modul lor de viețuire și după alte raporturi. Ei formeză o populațiune care trece peste un bilion (1,400 milioane) de suflete și vorbesc peste 3 miľ de limbī cu diferite dialecte.

Omenirea se împarte în trei rase sau *némuri* principale care sunt :

Rasa albă, sau *Caucasiană*, adecă ómenii cei mai frumoși și albi la fața precum sunt *Românii*, *Italianii*, *Germanii* etc. în genere ómenii din Europa, din Vestul Asiei și Nordul Africei.

Rasa galbină, adică ómenii cei galbini la fața, cu capul lat, lați între ochi, nasul turtit, umerii feței ridicăți, părul țepos, precum sunt: *Mongolii*, *Calmucii*, etc. În genere ómenii din Nordul extrem al Europei, Nordul și Estul Asiei.

Rasa neagră, adică ómenii cei negri cu capul ținutiat părut negru creț, și cu gura lată, precum sunt: Negri din Africa, Oceania și cei din America.

Omenirea a format pe pământ limbă, societăți, guverne, etc.

Populația, se numește suma locuitorilor pământului său a unei țări, fie de oricare neam.

Stat sau *Țară* se numește tot pământul al căruia locuitorii se supun aceluiași guvernământ.

Sat numim o adunare de mai multe case, și al cărui locuitorii se ocupă mai mult cu lucrul pământului și cu crescerea vitelor.

Oraș sau *Urbe* numim o adunare mai mare de case de cât într'un sat. Locuitorii orașelor se ocupă mai mult cu comerțul și industria.

Capitala se numește cetatea (orașul) în care se află guvernul țerei sau reședința capului statului.

Guvernul este puterea cărmuitoare, sau dominațiunea suverană căruia se supune un stat, care se compune din capul țerei și din miniștri. După puterea și modul administrației ia diferite numiri de:

Guvern Monarhic și *Guvern Democratic*. *Guvernul Monarhic* este acela unde puterea Statului este încredințată unei singure persoane; este *absolut*, deca nu are alte legi de cât voința suveranului; este *constituțional* sau *representativ*, deca guvernă după o constituțiune, legi, și puterea legislativă o împarte cu Adunarea Deputaților și a Senatorilor, cari sunt reprezentanții poporului. Când statul se guvernă de mai multe persoane alese de popor, se numește republică. Mai multe state reunite pentru apărarea și prosperitatea lor, formază o *confederațiune*, iar șefii statelor se numesc: *Impărați*, *regi*, *duci* și *principi*. *Republica* se administrează de un *Președinte*.

O țară se împarte în mai multe despărțiri, aceste despărțiri se numesc în țera noastră *districte* sau *județe*. Districtele se împarte în mai multe *plăși*, iar plășile coprinde multe sate și câte unul sau mai multe *orașe* sau *têrguri*.

Religiuni. Credința și legătura ce o avem în Dumnezeu se numesc *Religiune*. Religiunile se împarte în genere în Monoteism care adoră un Dumnezeu și Politeismul care adoră mai multe divinități.

Cele mai principale religii ale Monoteismului sunt: *Christianismul, Mosaismul, Mahomedanismul, etc.*

Christianismul se împarte în două ramuri principale, numite confesiuni sau rituri:

1. *Biserica răsăritului* sau biserica de rital ortodox, al căruia cap este patriarhul ecumenic din Constantinopol.

2. *Biserica apusului* sau biserica de rital Romano-Catolică, al cărei cap este Papa; din sinul acestei biserici au ieșit mai multe reformate rituri și anume: a) Luteranismul, b) Calvinismul, c) Biserica Aglicană sau Episcopală.

Mosaismul coprinde vechea lege a lui *Moise*, acesta este religiunea Ebreilor, respândită cu densii pe totă suprafața pământului.

Mahomedanismul sau Islamismul se împarte în două secte: a Suniților cari afară de Coran mai cred și în altă carte numită Suna de care țin Turcii și a Sițiilor de care țin Persii.

DESCRIEREA CONTINENTELOR EUROPA

(Suprafața 9,849,600 kil. pătr. cu 314,350,000 locuitori).

§. 1. Marginile, climă, produse, origină, religie.

Europa este o peninsulă a Asiei apusală, cea mai mică, cea mai populată în raport cu întinderea ei și cea mai civilisată din cele cinci părți de lume. Se mărginesce spre Mădă-nópte cu Oceanul Înghetăt boreal sau Arctic; spre Răsărit cu Asia, prin munții Urali și fluviul Ural, prin marea Caspică și prin munții Caucași; spre Apus cu oceanul Atlantic și spre Mădă-đi cu Mediterana.

Clima Europei spre Mădă-nópte este gerósă, în centru temperată, și spre Mădă-đi căldurosă.

Productele Europei sunt: aur, argint, aramă, însă mai mult fer, marmură, cărbuni de pământ, sare, lemnărie, vin bun, grâne, măslina, portocale, lămâi, și vênaturî. Animalele domesticite sînt de tot felul. În Nordul Rusii și Norvegiei, se găsesc și renul, un fel de cerb care servă locuitorilor de hrană și de ham.

Europeii sînt mai toți de rasă Caucasiană și se trag din trei origini principale: Germană, Slavă și Latină, religiunea lor este mai mult cea chrestină, însă de diferite confesiuni.

§. 2. Statele Europei.

Europa se împarte în 19 state principale:

Spre Nord sînt 4: Insulele Britanice, Danimarca, Suedia cu Norvegia și Rusia.

În Centru 7: Franca, Belgia, Olanda, Elveția, Austro-Ungaria, Imperiul Germaniei și România.

Spre Sud 7: Portugalia, Ispania, Italia, Turcia, Serbia, Munte-Negru, Bulgaria și Grecia.

§. 3. Mări.

Mările Europei sînt:

Spre Nord Oceanul Înghețat arctic, care formează marea Albă.

Spre Vest Oceanul Atlantic, care formează marea Nordului sau Germană, marea Baltică și marea Irlandă.

Spre Sud marea Mediterană, care formează marea Tirreniană sau Siciliană, marea Adriatică, marea Ionică, Archipelagul marea de Marmara marea Negră și marea de Azov.

Spre Est, marea Caspică, care nu comunică cu nici o mare.

§. 4. Golfuri.

Europa are mai multe golfuri, din care se deosebesc: golful Botnic, Finlandic și Riga, formate de marea Baltică; Zuiderzea format de marea Nordului; golful Gasconiei sau Biscaia format de Oceanul Atlantic; golful de Valence, Lion și Genua formate de Mediterana; golful Veneției și golful de Triest formate de Adriatica; golful Tarento și golful de Lepante formate de marea Ionică; golful Salonic format de Archipelag.

§. 5. Strîmtori.

Strîmtorile saū canalurile cele maī însemnate ale Europei sunt :

Spre Nord, în Oceanul Înghetăt la Nordul Rusiei Vaigatz; între Baltica și marea Nordului: Skagerak, Categat, Sundul, Beltul mare și Beltul mic.

Între Franția și Anglita Pasul Cale (Pas de Calais) și canalul Mâneca (la Manche); între marea Irlandă, și Oceanul Atlantic, canalul Nord și canalul Sf. George.

Spre Sud în Meditera, între Ispania și Africa, strîmtórea Gibraltar carī unesce Oceanul Atlantic cu marea Mediterană; între Corsica și Sardinea, strîmtórea Bonifacio; între Italia și Sicilea, Faro de Mesina; între Adriatica și marea Ionică, Otranto; între Archipelag, strîmtórea Negroponte; între Archipelag și marea de Marmara, Dardanelele; între marea de Marmara și marea Négră, Bosforul saū canalul de Constantinopole; între marea Négră și marea de Azov, strîmtórea Ienicale saū Kerciū.

§. 6. Insule.

Europa are maī multe insule din care cele maī principale sunt.

În Oceanul înghețat: Spitzberg, Noua Zembla și Vaigatz, carī sunt acoperite cu ghêță; ele țin de Rusia.

În Baltica: Zelanda, Fionia, Laland, Bornholm, țin de Danemarca; Rugen, Usedom, Volin, țin de Prusia. Oland și Gotland țin de Suedia; Dago, Oesel și Alandele țin de Rusia.

În Oceanul Atlantic: Britania-Mare, Irlanda, Schetlandele, Orcadele și Hebridele țin de Anglia; Feroele și Islanda de Danemarca.

În Mediterana: Balearile (Ivița, Majorca, Minorca) țin de Ispania; Corsica de Franța; Sardinea, Sicilia și Elba, de Italia; Malta de Anglia; Candia saū Creta de Turcia.

În marea Ionică: Corfu, Paxo, St. Maura, Teaki, Cephalonia, Zante și Cerigo, țin de Grecia.

În Archipelag: Lemnos ține de Turcia; Negroponte și Cicladele, țin de Grecia.

§. 7. Peninsule, istmuri.

Peninsulele principale ale Europei sunt:

Scandinavia sau Suedia la Nord, Iutlanda sau Danemarca, ambele între marea Nordului și marea Baltică.

Iberia sau Ispania cu Portugalia la Vest, Italia la Sud, Morea sau Peloponesul cu istmul de Corint la Sudul Greciei și Crimeea cu istmul de Perekop la Sudul Rusiei.

§. 8. Capuri.

Capurile principale ale Europei sunt: capul Nord la nordul Norvegiei; capul Lindesnes la Sudul Norvegiei; Clear la Sudul Irlandei, Lizard la Sudul Angliterei; Finister și Trafalgar la Ispania, St. Vicent în Portugalia, Matapan în Morea (Grecia).

§. 9. Lacuri.

Lacurile principale ale Europei sunt:

Spre Nord, în Suedia; Wener, Weter, Melar; în Rusia, Ladoga, Onega, Peipus și Ilmen.

Spre Sud, în Elveția, Nou-Castel, (Neufchatel) lacul de Geneva, Lucerna, Zurich și Lugano; între Elveția și Germania, lacul Constanța; în Austria, lacul Balaton; în Italia, lacul Majore, Como, Gardo și Iseo pe lângă Alpi, Pirusa sau Trasimen, pe lângă Apenini.

§. 10. Munți, Vulcani.

Europa are mai multe șiruri de munți, din care cele principale sunt:

Munții Scandinavi sau Dofrini, între Norvegia și Suedia; Uralii între Europa și Asia; Caucasul între Marea Neagră și Caspica: Balcanii sau Emul între Bulgaria și Turcia; Carpații, între Austro-Ungaria și România și prin Austro-Ungaria; Alpii, cei mai înalți munți din Europa, între Italia, Franca, Germania și Elveția; Apeninii prin Italia, Pirineii între Franca și Ispania; munții Iberieni în Ispania; Cevenii, în Franca; Sudeții în Austro-Ungaria și Prusia.

Europa are trei vulcani principali; Ecla în Islanda, Vezuful în Italia lângă Neapole și Etna în Sicilia.

§. 11. Fluvii și râuri.

Fluviile principale ale Europei sunt:

Dvina și Mezen care se varsă în marea Albă; Peciora în oceanul înghețat; Tornea, Neva, Duna, Niemen, Vistula, Oder, se vărsă în marea Baltică; Elba, Vesper, Rinul, Meusa, Tamisa, se vărsă în marea Nordului; Sena se varsă în Măneca; Loara, Garona, Minho, Duero, Tagul, Guadiana și Guadalquivir, se varsă în oceanul Atlantic; Ebrul, Ronul, Arno, Tibrul se varsă în Mediterana; Po, Adige, se varsă în Adriatică; Struma și Marița în Archipelag; Danubiul, Dunastrul (Nistru), Dunaprul (Nipru) și Kuban se varsă în marea Negră; Donul se varsă în marea de Azov; Volga cel mai mare fluviu din Europa și Uralul se varsă în Caspica.

Râurile principale, sunt: Mosela care dă în Rin, Tesin, în Po; Sava, Tisa, Oltul, Prumul, cu Siretul se varsă în Danubiul.

ROMÂNIA

cu 5 milioane locuitori.

Suprafața } 24,240,931 pogone, sau 11,149,036 hectare sau 10,908,421 făci.
 } sau 120,973 kilm. pătrate sau 6,154 leghe pătrate, sau 2,205
 } mile geografice pătrate.

§. 12. *Posițiune.* România, Patria noastră, coprinde vechile Principate Moldova și Valachia. Ea este situată în Europa, între $43^{\circ} 38'$ și 38° și $50'$ lățimea Nordică, și $10^{\circ} 20'$ și $27^{\circ} 10'$ lungimea Estică, socotit după meridianul Parisului.

§. 13. *Mărginile.* România se mărginesce spre N. E. cu Rusia despărțită prin râul Prut, Ialpuțul și marea Negră; spre N. V. cu Austro-Ungaria prin munții Carpați și râul Cerna; spre Sud cu Serbia și cu Turcia prin fluviul Danubiul (Dunărea).

§. 14. *Clima.* Clima României este una din cele mai sănătoase, cu aer curat și dulce. Temperatura sau gradul de căldură și de frig este variabilă, ast-fel vara se întâmplă mai adese ori călduri mari și secetă, iar iarna frig atât de tare încât nu numai că îngheață toate apele dér chiar și Dunărea.

§. 15. **Producte.** Pământul României este cel mai productiv din Europa, mai ales în grâu, porumb, orz. etc. În animale, produce cai, boi, capre, oi, porci, și altele. De asemenea România este avută în tot felul de paseri domestice și rîurile sunt pline cu cei mai gustoși pești. Pădurile și mai ales munții sunt plini cu tot felul de vînat.

Munții României sunt avuți în aur, argint, mercur, puciosă, cărbuni de pământ, aramă, fer, marmură, (cari pînă acum nu sunt exploatare); sarea însă se scote din Salinele mari din distr. Rîmnicu-Vilcea, de la Slănic și Telega în distr. Prahova, și de la Ocna în distr. Bacău, iar păcură (dohot) de la Păcurești, în distr. Prahova și de la Cărbunestii în distr. Buzău. Délurile produc vinurile cele mai delicate, precum sunt Drăgășanii și Odobestii.

§. 16. **Munți.** Munții României sunt *Carpații*, care o desparte de Austro-Ungaria, formând un semi-cerc, începînd despre Nord și terminîndu-se la Vest. Virfurile lor cele mai înalte sunt *Pionul* sau *Ceahlăul*, (2,750 metri înălțime) în districtul Némțul; *Bucegiul* cu piscul său cel mai înalt. *Omul* în distr. Prahova; *Retezatul*, *Paringul* în Gorjiu, *Tutana* în Argeșiu. Aceste piscuri adesea sunt acoperite de neaă chiar și vera.

§. 17. **Cursuri de apă.** Dunărea, unul din fluviurile cele mai mari ale Europei, isvorasce din munții pădurea Négră din marele ducat de Baden. Ea trece prin Würtemberg, Bavaria, Austro-Ungaria, pe lingă Serbia, România și Bulgaria, Turcia, merge de se varsă în marea Négră prin trei guri: St. George, Sulina și Chilia, cari formează delta Dunării.

În Dunăre curge următoarele rîuri:

Jiul, după ce ese din munții Transilvaniei merge de se varsă în Dunăre aprópe de Bechet primind rîurile *Motrul*, *Gilotrul* și *Amaradia*. Jiul este plutitor de la gura lui pînă la Craiova.

Oltul, eșind din Transilvania, merge de se varsă în Dunăre aprópe de Turnu-Măgurele, primind *Topologu*, *Oltețul*, în care se varsă *Lotrul*.

Vedea și *Teleormanul*, care unindu-se se varsa în Dunăre aproape de Zimnicea.

Argeșul, primind riurile *Neajlovul*, *Sabarul* și *Dîmbovița* se aruncă în Dunăre lângă Oltenița.

Ialomița sau *Galbenul*, cu riul *Prahova*, în care se varsă *Telejănul*, curge în Dunăre lângă satul și micului port Gura Ialomiței.

Siretul, după ce primesce riurile: *Buzăul*, *Rîmnicul*, *Putna*, *Trotușul*, *Bizrița*, *Moldova*, *Suceava* și *Bêrladul*, se varsă în Dunăre între Brăila și Galați.

Prutul care isvorește din munții Galiției, este cel mai mare riu al României după Dunăre și plutitor pe totă întinderea lui de la fruntaria Bucovinei; se varsă în Dunăre între Galați și Reni, unde formează lacul cel mare *Brateșul*. Are de afluențe pe *Fijia*.

§. 18. Ape minerale. România este una din țările Europei cea mai avută în isvóre de ape minerale și pe care ómenii le întrebuintează în diferite chipuri, după maladia ce au; unele ape sunt bune de băut, iar altele numai de scaldat. Cele mai însemnate sunt: *Olănescii*, *Călimănescii* în *Rîmnicul-Vâlcei*; *Bughea* lângă *Câmpu-lung*; *Pucioasa* lângă *Têrgoviște*; *Bobocii* și *Nisou* lângă *Buzău*; *Balta-Alba* în *Rîmnicul-Sărat*; *Slănicul* în *Bacău*; *Strunga* în distr. Iași și apele minerale de la *Văcăresc* numite *Domnița Maria*, în *Bucuresc*.

§. 19. Lacuri. Lacurile cele mai principale sunt:

Cetatea în *Dolj*; *Padina*, în *Romanați*; *Gréca*, în *Ilfov*; *Călărași*, în *Ialomița*; *Balta-Albă*, în *Rîmnicul-Sărat*; *Brateșul*, în *Covurlui*; *Cahul*, *Ialpugul*, *Catlapug*, *Kitai*, *Conduc*, *Ali-beg* și *Sasicul*, în *Basarabia*; *Dorohoiu* în *Dorohoiu*.

§. 20. Căi de comunicațiune. Pentru înlesnirea comunicațiunii pe uscat în interiorul țerei sunt căi (șosele) numite comunale, decă sunt întreținute numai de comună; căi județene, când légă mai multe comune între dênsele sau un județ cu altul și sunt întreținute cu cheltuiala județului; căi naționale, când légă mai multe județe cu punctele cen-

trale ale țării său cu țările vecine și întreținerea lor privesce pe stat; și în fine căi ferate. Principala cale ferată, trece d'alungul țerei începând de la N. despre Bucovina și se termină la V. la Vêrciorova. De la N. trece prin Roman, Bacău, Tecuci, Galați, Brăila, Buzău, Ploesci, Bucuresci, Pitești, Slatina, Craiova, Severin, Vêrciorova. Liniile laterale sunt: Liteni, Botoșani, Pășcani, Iași, Tecuci, Bêrlad, Bucuresci-Giurgiu. O altă înlesnire pentru comunicațiune sunt poștile și telegraful, cari lęgă capitala țerei cu toate comunele urbane și chiar cu mai multe comune rurale și în fine cu țările streine.

§. 21. Porturile. Porturile (schele) cele principale ale României pentru importul (intrarea) și exportul (eșirea) produselor de diferite naturi, sunt: *Galați, Brăila, Giurgiu, Severin, Calafat, Turnu-Măgurele, Oltenița, Călărași, Reni, Ismail, Chilia, Vêrciorova, Gruia, Bechet, Islas, Zimnicea, Gura-Ialomitei și Vêlcov.*

§. 22. Industria și comerțul. *Industrie* numim tot ce se produce din fabrici cu mâna său cu mașina, iar *comerț* numim tot ce vinde omul din cele ce a lucrat său a produs pământul. Industria este încă la începutul ei, cu toate acestea sunt câte-va fabrici de postav, pălării, cărămidă, spirturi, petroliu (gaz) fabrici de praf de pușcă și mori de abur. Comerțul este foarte activ, și se expörtă tot felul de cereale, lemne de construcție petroliu, vite, spirt și multă sare. Töte articolele de bęcăni, de farmaci și de lux, se aduc din streinătate.

§. 23. Origina și limba. Noi Români ne tragem din vechii Romani, care altă dată a stăpënit lumea întregă. Noi suntem aduși în Dacia de Impëratul Trajan după învingerea Dacilor pe la anii 103—106 după Christos.

Limba noastră este o derivație din cea latină, însă sub influența Barbarilor și a Grecilor ea a suferit mari schimbări, cu toate aceste este mai apröpe de latina, de cât cea franceză, italiană și ispaniolă, cari tötö sunt nicele limbei latine.

§. 24. Religiunea. Români sunt creștini de confesiunea

ortodoxă care este cea domnitore. Tóte cele-lalte religiuni și confesiuni sunt libere în România. Pentru administrarea bisericei Române, este un sinod, compus din șese episcopi, două metropoliți, dintre care cel din Bucuresci este și primatul României. Metropoliile sunt: cea din Bucuresci și cea de la Iași; episcopiile sunt: cea de la Rimnicul-Velcei, Curței de Argeșiu, Buzău, Huși, Roman și Ismail, sau a Dunărei de jos. Pe lângă fie-care Metropolie și Episcopie se află câte un seminar pentru învățătura preoțescă. În fie-care capitală de district se află un potropop sau protoereu.

§. 25. Marca României și culorile naționale. Semnul (pajărea) prin care se deosibesce o țară de alta și care se pune pe tóte pecețiile și monede se numesce Marcă. Marca României coprinde Aquila Română ca simbolul Țerei Românesci; un cap de Zimbru sau bour, ca simbolul Moldavei; Leul cu simbolul Banatului Craioviei și două Delfini ca simbolul țărmurilor Mărei Negre. Deosebit de acésta fie-care district își are marca sea.

Culorile naționale sunt: *Albastru, Galben și Roșu.*

§. 26. Guvernul. România este un stat Monarchic Constituțional, sub dinastia ereditară în linie bărbătescă a Măriei Séle CAROL I, care este Domnitorul nostru.

Legile se fac de Camera deputaților și de Senat ai căror membri sunt reprezentanții națiunei. După ce Camerile votéză legile se întăresc de către Domn; Domnul cu Ministrii guvernă țera și ministrii în parte esecută legile în numele Domnitorului. Ministrii sunt în număr de șapte: 1-iu ministrul de *interne*; 2-lea ministrul de *externe*; 3-lea ministrul de *resbel*; 4-lea ministrul de *finance*; 5-lea ministrul *Agriculturei, comerciului și lucrărilor publice*; 6-lea ministrul *justiției*; al 7-lea ministrul *iostrucțiunei publice și cultelor.*

§. 27. Justitia. Pentru tóte călcările de legi, de reglemente și neînțelegeri între cetățeni, se află în fie-care plasă câte un *judecător de pace*, în fie-care capitală de district câte un *tribunal*; patru *curți de apel* în Craiova, Bucu-

rescî, Focșianî și Iași, și în fine *Inalta Curte de Casațiune*, cea mai înaltă treptă judecătorească a țerei care este în Bucurescî. Deosebit se mai află *tribunale corecționale și comerciale* în principalele orașe.

§. 28. *Instrucțiunea publică*. Instrucțiunea, publică este obligatorie și se dă de către stat și de către particulari. Cea de către stat este gratuită. Învățământul public se împarte în *primar secundar și superior*. În comunele urbane se află scoli elementare sătescî. În comunele urbane se află una sau mai multe scoli primare, atât pentru băieți cât și pentru fete precum și institute (pensionate) particulare. Într'unele orașe se află și scoli normale de unde se forméză învățători pentru scólele sătescî, scoli de meserie, comerciale, reale, de bele-arte, de musică, de agricultură, de veterinerie, etc. În tótă România se află 14 gimnasii, 6 licee, 8 seminare, 2 universități cu câte 4 facultăți de drept, de sciințe, de litere și de medicină, una în Bucurescî și alta în Iași. Pentru diferite cestiuni cari cer o discuțiune sciințifică, se află pe lângă Ministerul instrucțiunei un *consiliu general* și un *consiliu permanent de instrucțiune*, compus de profesori și persóne învățate.

§. 29. *Armata*. Putereă armată pe care se sprijina tot viitorul României, are de șef suprem pe Măria Sa Domnitorul CAROL I; tot militarul îi jură credință și supunere. Armata se împarte în două elemente: *armata permanentă și armata teritorială*. Toți românii fără distincțiune de clasă trebuie să facă parte din una din aceste elemente, de la etatea de 21 ani pênă la 50 ani. Cele întâiū numere de sort cad în armata permanentă, érá cele din urmă în armata teritorială și numerile neșite trec în milițiî.

Armata permanentă se compune de 8 regimente de infanterie, 4 de artilerie, 2 de cavalerie, numite roșiori, 4 bataliône de vênători, 1 batalion de geniū, 3 divisiuni de pompieri cu artilerie teritorială, 1 corp de flotilă sau marină, compus din 4 vapóre de resbel și o companie de deposit, 1 escadron de tren, 1 companie sanitară, 1 compa-

nie de pontóne, 2 escadróne de jandarmî călări și 2 companii de jandarmî pe jos. Armata teritorială se compune de 16 regimente de dorobanți (infanterie) și 8 regimente de călărași (cavalerie) și la trebuință 64 batalióne de miliție. Tóte aceste forțe cari trec peste 160,000 ómenî cu 20,000 cavalerie și 282 tunuri în timp de resbel, se împarte în 4 divisiî militare teritoriale, comandante fie-care, de un general cu reședința:

1. Divisie în Craiova; a 2 în Bucuresci; a 3 în Galați și a 4 în Iași. Pe lângă aceste forțe se mai află corpul intendenței, justiția militară și scolî militare și divizionare, din care es oficerii trebuincioși armatei.

§. 30. Împărțirea României. România se împarte mai întâi în doué: *România Munténă* și *România Moldavă* sau România partea din dreapta și din stînga Milcovului. Natural se împarte, cea Munténă în *România mică* cea din dreapta Oltului sau *Occidentală*; *România mare*, cea din stînga Oltului sau *Meridională*; cea Moldavă în *România de jos* sau *Orientală*, și în cea *de sus* sau *Septentrională*.

În privința administrativă se împarte în 33 divisiuni numite *Districte* sau *Județe*, din cari sunt 17 în România Munténă; adică în cea Occidentală 5, în cea Meridională 12 și în România Moldavă 16, adică în cea Orientală 9 și în cea Septentrională 7.

Fie-care district se împarte în *plase* cari la munte se numesce *plaiuri* și fie-care plasă se împarte în *Comune*. În fie-care district este un administrator, numit *prefect* și în fie-care plasă un *sub-prefect*; comunele fiă rurale (compuse din sate), fiă urbane, se administrez de un consiliu *comunal*, care are de președinte un *primar*. Numărul plășilor din România este de 165, și al comunelor de 1409, din cari 62 urbane.

Districtele României cu capitalele lor.

România mică saŭ orientală.				No. pășilor	No. com urbane	No. com rurale	No. locuitorilor districtelor
1	Mehedinți	cu capitala	Tarnu-Severin	7	3	185	230,900
2	Jiul de sus (Gorjiu)	»	Târgu-Jiu	6	1	154	190,000
3	Vâlcea	»	Râmnicu	7	3	159	175,000
4	Jiul de jos (Doljiu)	»	Craiova	7	2	145	250,000
5	Romanați	»	Caracal	5	1	140	170,000
România mare saŭ meridională.							
6	Teleormanul	»	Turnu-Măgurele	4	4	133	160,000
7	Oltul	»	Slatina	4	1	100	110,000
8	Argeșul	»	Pitești	7	2	141	190,000
9	Muscelul	»	Câmpu-Lung	5	1	84	120,000
10	Dâmbovița	»	Târgu-Vestci	7	3	115	167,000
11	Ifoval	»	București	6	2	118	390,000
12	Vlașca	»	Giurgiu	4	1	109	150,000
13	Ialomița	»	Călărași	4	1	86	100,000
14	Prahova	»	Ploesci	7	6	144	228,000
15	Buzăul	»	Buzău	6	2	106	190,000
16	Brăila	»	Brăila	2	1	48	72,000
17	Râmnicu-Sărat	»	Râmnicul	7	1	85	95,000
România de gios saŭ orientală.							
18	Putna	»	Focșani	5	3	82	167,000
19	Tecuciul	»	Tecuci	4	1	56	120,000
20	Covurlui	»	Galați	3	1	43	140,000
21	Tutova	»	Bêrlad	5	1	72	130,000
22	Vasluiul	»	Vaslui	5	1	66	112,000
23	Fălciul	»	Huși	4	1	71	95,000
24	Cahul	»	Cahul	3	1	45	50,000
25	Ismail	»	Ismail	1	4	2	41,000
26	Coloniile	»	Bolgrad	3	1	60	53,000
România de sus saŭ septentrională.							
27	Iași	»	Iași	7	2	42	190,000
28	Romanul	»	Roman	4	1	74	140,000
29	Bacău	»	Bacău	5	2	83	185,000
30	Némțul	»	Pétra	5	2	49	180,000
31	Sucéva	»	Fălticeni	4	1	40	140,000
32	Botoșani	»	Botoșani	6	2	50	157,000
33	Dorohoiul	»	Dorohoi	6	3	44	125,000
							5,012,900

§. 32. Districtul Mehedinți.

Districtul Mehedinți care și trage numele după Mehadia vechiă așezată în Austria la marginea țării, este cel

mai apusal district din România. Pământul produce cu deosebire cereale, vinuri, miere și ceară multă. Marca districtului este o *Albină* semn de abundență (imbelșugare) acestor prețioase produse.

Severinul (8 mii locuitori), este capitala districtului, lângă Danubiul, port și urbe regulat construită. Aci se văd urme din vechiul pod al lui Traian făcut pe la anul 105 după Christos și din palatul lui Sever, de unde ș'a luat numele. *Cerneții*, comună urbană numită după riul Cerna, a fost Capitala districtului până la 1837; *Baia de aramă*, un mic târg în munți numită după arama ce scotea o-dată în timpul romanilor. Monastiri sunt: *Motru*, *Topolnița* și *Strehaia*, lângă Motru edificată de Domnul Mathei Basarab. Între Severin și marginea țării, în Dunăre se află cataracta numită porțile de fer sau gherdapurile.

§. 33. Districtul Jiul de sus (Gorjiu).

Acest district numit după apa Jiului de sus, este avut în fer și vânăturii multe în munți. Marca districtului este un *Cerb*.

Târgu-Jiul (7 mii locuitori), este capitala districtului lângă Jiul, are fabrici de farfurii de porțelan. *Cărbunesci* un mic târg. *Tismana*, monastire în munți, unde sunt păduri de castani, edificată de Mircea I și *Polovracii*, asemenea monastire, repunită pentru caverna (peștera) sa.

§. 34. Districtul Vâlcea.

Numit după vâlcena Oltului, produce sare îndestul care se scote din salinele sale; are multe ape minerale; marca districtului este un *Postalion*, semn pentru vechiul drum al Romanilor către Ulpia Traiană, peste munți.

Râmnicul (6 mii locuitori), este capitala districtului lângă Olt, reședința episcopului de Râmnic. *Ocna-mare*, comună urbană renumită pentru salinele sêle; *Câinenii* trecătoare peste Tarnu-Roșiu în Transilvania; *Drăgășanii* loc faimos pentru vinurile sêle delicate; *Orezul*, *Cozia* și *Bistrița*, în munți, sunt monastiri mari și frumoșe; *Călimănescii*

și *Olănescii* băi minerale; *Rîurenii*, lângă Rimnic, loc faimos pentru târgul de la 1—8 Septembrie.

§. 35. Districtul Jiul de gios (Doljiu).

Numit după apa Jiului de gios, produce cu deosebire cereale, iar din bălți se scote pesci mulți. Marca districtului este un *pesce*.

Craiova (25 miî locuitori), este capitala districtului, lângă Jiu; vechia capitală a banatului Craiovi; are un liceu cu 7 clase, o scôlă centrală de fete, o casarmă, un teatru și o curte de apel, etc. *Calafat*, comună urbană, drept Vidinul Bulgariei și *Bechetul* drept Rahova, asemenea în Bulgaria, sunt porturi. *Sadova*, *Bucovet* sunt monastiri frumôse.

§. 36. Districtul Romanati.

Numit de la Romana-nație, căci coloniile Romane într'aceste locuri saū aședat antêia ôră. Acest district produce grâne multe. Marca districtului este un *snop* de grâu.

Caracal (9 miî locuitori), este capitala districtului numită după numele lui Antoniu Caracal Imperator Roman. *Celeiul* lângă Dunăre, *Reșca* lângă Caracal și *Slăveni* lângă Olt, sunt renumite pentru anticele Romane ce se găsesc în pământ. *Brâncovenii*, monastire, *Corabia* și *Islazul*, sunt porturi. De la Celei pênă la munți pe lângă Olt se vede urmele unei șosele făcute de Romani.

§. 37. Districtul Teleorman.

Numit de la râul Teleorman, produce cereale multe și miere, iar altă dată nutrea oi multe. Marca districtului este *trei oițe*.

Turnu Măgurele (6 miî locuitori), este capitala districtului, lângă Danubiū și Gura Oltului, drept Nicopoli Bulgariei; port bun și urbe regulat edificată. *Ruși de Vede* (4 miî loc.) vechia capitală a districtului, în centru districtului; *Alexandria* (11 miî loc.) comună urbană, locuite de bulgari; *Zimnicea* (4 miî loc.) port la Dunăre drept Sîstovul Bulgariei.

§. 38. Districtul Oltului.

Numit după riul Oltul ce 'l udă d'alungul seău, produce cereale multe. Marca districtului este un *Turn*, semnul cetăței Turnul de pe marginea Danubiului, în districtul Teleorman, făcută se dice de marele Trajan, saū de Constantin cel mare, dér astăđi în ruină.

Slatina (6 mił locuitori) este capitala districtului lângă Olt, renumită pentru podul stătător de fer după apa Oltului. *Clocociovul*, *Strihareț* sunt monastiri.

§. 39. Districtul Argeșul.

Numit după riul Argeșul, produce porumb mult, vin și pόμε bune. Marca districtului este o *aquilă*, semn că aci a fost a doua capitală a României (Muntenia) sub domnul Radu-Negru, ânteiul principe pe la 1290.

Pitesci (11 mił locuitori), este capitala districtului, lângă riul Argeș, are un gimnasiu. *Curtea de Argeș* (4 mił loc.) la N. de Pitesci, numită ast-fel căci a fost a doua curte domnescă după strămutarea ei din Câmpu-lung. Monastirea de Argeș este cel mai frumos monument din tótă România, fondată de principele Négoe la 1518, lucrată în stil bizantin; aci este reședința Episcopului de Argeș. În sus de curtea de Argeș în munți se află ruinele cetăței Poenar construită de boerii trădători și pedepsiți de Vlad-Țepeș.

§. 40. Districtul Prahova.

Numit după muntele Muscel, produce lemnării, scânduri și brânzeturi multe; marca districtului este o *aquilă pe o ramură*, semn că aci a fost ânteiul scaun al lui Radu-Negru.

Câmpu-lung (10 mił locuitori), este capitala districtului, între munți și pe apa riului Tergulului; în vecinătate se află rămășițe de ziduri romane; cetatea lui Negru este acum ruine în munți. Monastiri are: *Câmpu-lung*, *Flămânda*, *Nămăesci*, etc. La Nord de Câmpu-lung se află băile cu apă minerale, numită Bughea.

§. 41. Districtul Dâmbovița.

Numit după riul Dâmbovița ce'l udă d'alungul, produce lemnărie, tutun renumit, pome și vênaturî multe. Marca districtului este o *căprioră*. În acest district se fabrică var în mare cantitate și se fac petre bune de móră.

Têrgoviștea (7 miî locuitorî), este capitala districtului, pe malul drept al riului Ialomița. Aci vara, ședeă Domniî pênă la anul 1668 și iarna în Bucurescî. În centru orașului se află cel mai mare arsenal militar al României. *Găești*, tîrg, vechia capitală a districtului Vlașca. Monastirea *Dêlului* la Nord-Est de Têrgoviște fondată de principele Radu cel mare la 1500, renumită căci posedă capul lui Mihaiu Bravul; *Viforîta*, *Nucetul*, *Golgota* etc. sunt monastiri. *Puciôsa*, pe Ialomița în sus, sunt băi cu apă minerală.

§. 42. Districtul Ilfov.

Numit după riul Ilfov, este fôrte productiv în grâne și porumburi. Marca acestui district este un templu cu sântiî *Impărați Constantin și Elena*, ca patroni ai catedralei Metropolitane.

Bucurescîi, pe riul Dâmbovița, este capitala întregii Româniî și a districtului Ilfov, are peste 256,000 locuitorî. Bucurescîi numit se dice după numele păstorului Bucur, stăpânul acestui loc după când s'a întemeiat ca capitala țerei Românescî pe la aniî 1393 de Mircea cel Bêtrân, care a făcut Curtea Vechiă ântêiași dată, unde petrecea Domniî numai iarna și vara la Têrgoviște.

Bucurescîi este reședința Domnitorului și a celor 7 ministri ce compun Guvernul. Aci se află Camera și Senatul, Curtea de Casațiune, Curtea Inaltă de compturi, o Curte de apel, o Academie cu 4 facultăți, 2 licee și 2 gimnasiî, mai multe scôle primare de fete și de băeți, conservatorul, mai multe casarme și spitale, seminarul central al mitropoliei, mai multe fabrici, etc. În fața academieî stă înălțată statuia ecuestă a lui Mihaiu Bravul. Aci se incheiă tractatul din 1812

prin care Turcia dete Rusiei Basarabia parte din Moldova. Imprejurul Bucurescilor sunt *Cotroceni*, monastire renumită și reședința de vară a Domnitorului; Asilul *Elena* cel mai mare și mai bine îngrijit edificiu de creșterea fetelor în România; *Văcărescii*, monastire; *Pantelimonul*, monastire lângă care este și spitalul de alienați.

Oltenița oraș și port, unde dă Argeșul în Danubiū, drept Turtucaia Bulgariei. În acest district sunt monastirele: *Cernica* și *Căldărușanii* de Călugări; *Țigănesci* și *Peșărea* de călugărite și *Snagovul* așezat într'o insulă din lacul Snagov, edificată de Vlad Țepeș.

§. 43. Districtul Vlașca.

Numit de la *Vlahi*, nume cu care numea grecii și slavii pe Români; produce cereale multe, tutun și vite bune. Marca acestui district este *trei stejari*, semn de pădurile cele mari ce acoperea odinioară acest district.

Giurgiu (21 miș loc.), este capitala districtului lângă Danubiū, cu port însemnat, are un gimnasiū. În vechime era cetate tare. La jumătatea drumului între Bucuresci și Giurgiu, sunt *Călugărenii*, renumiți pentru victoria cea mare repurtată de Mihaï Bravul cu 16 miș Români, contra 200 miș turci, la 1595.

§. 44. Districtul Ialomița (Galbenă).

Numit după riul Ialomița, este unul din districtele cele mai câmpoșe și produce multe grâne și alte cereale, oră bălțile dă mult pește. Marca districtului este un *pește pe un snop de grâu*. În acest district se află câmpia numită Bărăganul unde o mulțime de vite se nutresc.

Călărășii, (Stirbei 5 miș loc.) lângă canalul Borcea drept Silistra Bulgariei; este capitala districtului, port la Danubiū. *Urziceni* pe Ialomița, vechia capitală a districtului. *Gura Ialomiței* port și *Piua Petri* sat, ambele aprópe de gura Ialomiței, aci era cetatea de Flote.

§. 45. Districtul Prahova.

Numit după riul Prahova, este îndestulat în cereale, pă-

cură, sare, vinuri, și vênaturî de animale sêlbaticе, precum cãprioare și altele. Marca districtului este un *Țap și o córdă cu viță*. În acest district se fabrică un var bun numit șirnă.

Ploesci, (35 miî loc.), este capitala districtului, aședat într'o pozițiune frumósă, este unul din cele mai negoțióse orașe din România, are un gimnasiu.

Bucov, vechia capitală a desființatului district Săcuenii; *Vălenii de munte* și *Câmpina*, comune urbane la N. de Ploesci. *Telega*, *Slănicul* renumite pentru salinеле lor. *Păcureții*, are păcură multă. În tótă lățimea districtului la pólelele munților se află *Délul cel mare*, loc renumit pentru vinurile lui cele bune. *Sinaia* monastire la N. de Câmpina, zidită de Michail Cantacurino, aci vara este reședința Domnescă; la V. de Ploesci, lângă Ialomița se află monastirea Têrșor unde se află pudreria armatei; *Mănești* și *Gherghița*, sunt locuri istorice.

§. 46. Districtul Buzău.

Numit după riul Buzău, produce aur ce se scóte din nisipul riurilor, chihlibar frumos și cãrbuni de pãmânt. Brînzeturile de Penteleu sunt renumite. Marca districtului este un *templu cu turnuri și o pasăre*, semn de catedrala Episcopiei din capitala sea.

Buzăul, (12 miî loc.) este capitala districtului lângă riul Buzău, și reședința Episcopului de Buzău. *Mizil*, (4 miî loc.) comună urbană mică, între Ploesci și Buzău, progresă în comerț. *Drăgaica* este un târg anual renumit ce se face la Buzău și Mizil de la 24—29 Iunie. *Ciolanul*, *Vintilă-Vodă*, *Găvanele*, *Rătești* sunt monastiri, cu poziție fóрте frumósă. *Bobocii*, *Nișon* sunt băi cu ape minerale, Penteleul, munte renumit pentru cașcavalul ce produce și pentru aerul sêu cel curat.

§. 47. Districtul Brăila.

Numit după capitala sea, este cel mai mic district din România Meridională; produce tot felul de cereale, pepeni buni și pășuni întinse, iar din bălți se scóte mult pesce:

marca districtului este o *Corabiă*, semn că aci ancorază multe corăbii.

Brăila, (34 mii loc.) este capitala districtului lângă Danubiul, drept Măcinul Dobrogei, însemnat pentru portul său și tare cetate odinioară, dărimată la 1828; are o școală comercială și un gimnasiu.

§. 48. Districtul Rîmnicu-Sărat.

Numit după apa sêrată a Rîmnicului, altă dată nutrea cai mulți și buni. Marca districtului este un *armăsar*, Pământul produce vinuri și cereale bune.

Rîmnicul, (7 mii loc.) lângă gârla Rîmnicul, este capitala districtului. *Măxinenii*, *Poiana-Mărului*, *Dălăușul*, sunt monastiri. *Balta-Albă*, băi renumite spre E. de Rîmnic, lângă riul Buzău.

§. 49. Districtul Putna.

Numit după riul Putna ce dă în Siret, produce vinuri multe și bune. Marca districtului este *Bacus* stând pe un butoiu.

Acest district a fost cauza unei mari dispute între Ștefan cel Mare și Radu al IV cel frumos, la anul 1476; însă de la anul 1859, Milcovul numai pôte divisa România în două părți.

Focșanii, (20 mii locuitori) este capitala districtului, pe rîulețul Milcov, are o curte de apel și un gimnasiu. *Adjudul*, *Panciul*, *Nămoloasa*, lângă Siret, sunt tîrguri mici făcînd mare comerț cu vinuri; *Odobescii* lângă Milcov, loc renumit pentru calitatea vinurilor sêle cele bune.

§. 50. Districtul Tecuci.

Numit după capitala sea, produce porumb și vinuri bune, mai ales cele de la Nicorești. Marca districtului este o *viță cu struguri*.

Tecuci, (9 mii locuitori) este capitala districtului lângă apa Bêrladului; *Nicoreștii* și *podu-Turcului*, tîrguri. La 8 kilometre de Tecuci spre Vest se află tabăra permanentă a Furcenilor, unde vara manevrêsă armata și se învață pentru resboi.

§. 51. Districtul Covurluiū.

Acest district este însemnat prin portul său la gura Prutului lângă Danubiū. Marca districtului este o *ancoră de corabiă*. Pământul produce cereale și vinuri.

Galați, (80 mi locuitori), lângă Danubiū și lacul Brațeșului, este capitala districtului cu portul cel mai însemnat al României; are un gimnasiū, o scōlă comercială, o casarmă și un teatru. *Folesci*, *Oancea*, *Pechia*, *Drăgănesci*, sunt târguri. Spre apus de Galați la gura Siretului, se află stațiunea căii ferate Barboși, unde sunt multe ruine romane.

§. 52. Districtul Tutova.

Numit după riul Tutova, este îndestulat în săpunuri și pescuirī. Marca distrului este *trei pesci*.

Bârladul, (28 mi locuitori) este capitala districtului pe lângă riul cu același nume. Are un liceū și un teatru. În evul de mediū-loc, acest oraș dimpreună cu districtul forma republica Bârladului. *Murgenii*, *Puescii*, târguri.

§. 53. Districtul Vasluiū.

Acest district numit după capitala sea, produce vinuri și miere multă. Marca districtului este *un stup cu albine*.

Vasluiū, (8 mi locuitori), lângă riul Bârladul este capitala districtului. Aci se vede ruinele palatului lui Ștefan cel Mare. Din susul Vasluiului este *Valea-Rahovei*, unde Ștefan cel mare cu 40 mi români sfărămă tōtă armata turcă compusă de 150 mi omeni, la 1457. *Pungescii*, *Codrescii* și *Negrescii* sunt târguri. *Dobrovăț* monastire, unde este și un penitenciar public.

§. 54. Districtul Fălciū.

Numit după vechia sea capitală Fălciul ce este un mic târg, pe țermurile Prutului, produce vinuri, duđi, insecte matăsare, tutun, dēră mai cu sēmă vite mari. Marca districtului este un *boi*.

Huși, (19 mi locuitori, nu departe de Prut, este capitala districtului și reședința Episcopului eparchiī Huși. Satul Stanilescī, la Est de Huși lângă Prut este renumit

pentru bătălia dată între Turci și Ruși la 1711, în care Petru cel Mare abia scăpă cu fuga.

§. 55. Districtul Cahul.

Acest district numit după capitala sa este renumit pentru *Calea Traiană* ce se începe de la vadul lui Isac lângă Prut. Marca districtului este acea cale. Pământul produce cereale și vinuri.

Cahul sau *Frumoșa*, (7 mii locuitori) lângă apa Cahul este capitala districtului. *Leova* târg lângă Prut este renumită pentru trecătorea în Rusia.

§. 56. Districtul Smeilul (Ismail).

Numit după capitala sa, este cel mai de răsărit district al României; renumit pentru celebrele sële cetăți fortificate, cari astăzi sunt în ruină; marca districtului este o *Cetate* sau un *Leu* cu crucea în ghiară. Acest district nu se compune de cât de orașele și târgurile cari se afla așezate pe lângă Dunăre și pe lângă Mare. El nu are nici o plasă.

Ismail, (21 mii locuitori), port lângă Danubiul, este capitala districtului, veche cetate, celebră pentru mai multe lupte date zub zidurile ei de Români, Ruși și Turci. Aici este reședința Episcopului Dunărei de Jos. *Chilia* cetate tare odinioară, fortificată la anul 1400 de Iuga Domnului Moldovei, port pe gura Chilieii; *Reni*, la gura Prutului și *Vilcov* la gura Danubiului, sunt asemenea porturi Danubiene; *Tusla* târg aproape de mare, loc însemnat pentru multă sare de mare ce produce în apropiere.

§. 57. Districtul Bolgrad sau coloniile.

Aceste colonii formate mai mult de Bulgari, veniți din Turcia și așezați aici de Ruși, constituiesc un fel de district, a cărui marcă este un *arar* (plug), semn că locuitorii acestui district sunt buni agricultori. Acest district produce cel mai bun grâu din toată România, are pașuni întinse și struguri gustoși.

Bolgrad, (10 mii loc.), este capitala coloniilor aproape

de drumul lui Traian și de c^oda lacului Ialpugul, renumit pentru catedrala sa cea frumoasă, are un gimnasiu bulgar.

§. 58. Districtul Iași.

Numit după capitala sa, are caî buni și pământul produce cereale, vinuri, cartofi și pepeni. Marca districtului este un *cal*.

Iași, pe malul stîng al riulețului Bahlui, este capitala districtului și patria lui Ștefan cel mare, are 90,000 locuitori, Iași a devenit capitala Moldaviei la 1565, pe cînd Domnul Alexandru Lăpușneanu și-a strămutat reședința de la Suciava, însă la 1859 Moldova unindu-se cu România, scaunul Domnesc se strămută la București. Aci este scaunul Mitropolitului Moldovei și Suciavei, are universitate, 2 gimnasil, un liceu, o bibliotecă centrală, un muzeu, un conservatoriu, o școlă militară, mai multe spitale, casărmi, un palat administrativ și alte mai multe așezăminte frumoase. Împrejurul Iașilor este *Socola* cu seminariu. *Cetățuia*, *Frumoasa* și *Galata* sunt monastiri. *Tîrgu-Frumos* spre apus produce pepeni foarte buni, Sculeniî lângă Prut trecătoare și *Podul-Ilcoiei* tîrguri. *Cotnariî*, loc renumit pentru vinurile sale. Ungeni, stațiune de drum ferat pe malul prutului.

§. 59. Districtul Roman.

Numit după vechia colonie adusă de Romani în această parte, este foarte productiv în cereale. Marca districtului este *trei spice de grâu*.

Roman, (17 mii locuitori), pe o câmpie foarte mînoasă, lângă riul Moldova, apr^ope de unde dă în Siret, este capitala districtului și reședința Episcopului de Roman Apr^ope de Siret, este satul Scheia, unde Ștefan cel Mare băt^u și prinse pe rebelul Croiot la 1486.

§. 60. Districtul Bacău.

Numit după capitala sa, este cel mai muntos district din țeră. Marca districtului este o *Ștîncă*. Pământul pro-

mult porumb, lemnărie și se lucrădă spirt de bucate. În acest district locuiesc mulți unguri.

Bacău, (14 miî locuitori), este capitala districtului, pe riul Bistrița, aprópe de gura sa are un gimnasiu. *Ocnă* (8 miî locuitori), ântâia sârărie a României Moldave, lângă riul Trotușul. Aci este și închisórea criminalilor. *Slănicul* pe riul cu același nume, băi minerale.

§. 61. Districtul Némțu.

Numit după riulețul Némțu ce dă în Moldova, precum și după vechea cetate Némțu; este îndestulat în lemnărie și vênaturî multe. Marca districtului este o *Căprióră*.

Pétra, (21 miî locuitori) este capitala districtului lângă riul Bistrița, scóte multă lemnărie și are o fabrică de Pétra posedă o imprimerie și două fabrici de postav. *Vărateicul* și *Agapia* monastirî de maici. *Têrgul-Némțului* (10 miî locuitori) însemnat pentru spitalul sêu.

În acest district aprópe de riul Moldova este satul Resboeni, saú Valea-Albă unde Stefan cel Mare fu bătut de Sultanul Mahomet II la 1476, după o luptă fórte sîngerósă.

§. 62. Districtul Suceava.

Numit după riul și orașul Suceava, vechea capitală a Moldaviei ce acum este încorporată cu Austria, este îndestulat cu cereale și păduri. Marca Districtului este *Trei Stejari*.

Fălticeni, (16 miî loc.) este capitala districtului cu mare târg anual la sântul Ilie. *Lespeșile* lângă Siret e târg. *Stăntina* monastire veche. Aprópe de Fălticeni este satul *Bacău* care în vechime era o cetate tare unde Stefan cel Mare zdrobi în bătae, óstea regelui Ungariei Matei Corvin la 1467.

§. 63. Districtul Botoșani.

Numit după capitala sa, e îndestulat în cereale, cartofi și fênețe. Marca districtului este o *Cósă*.

Botoșani, (42 miî locuitori) este capitala districtului, face mare comerț. Are un liceu și un teatru. Numirea acestă se crede a veni de la Batu-Chan, șeful tătarilor ce și stabilise capitala sa aci. La Sud de Botoșani pe riul Bahlu-

inimă este târgul *Hărlăul* (5 mił loc.) renumit pentru pe-
trele sale de móră; *Bucecea*, *Stefănesci* și *Frumoșa*, târ-
guri. *Ițcani* la frontiera Bucovinei este punct de esport
între România și Bucovina cu calea ferată.

§. 64. Districtul Dorohoiul

Nunat după capitala sa, este districtul cel mai despre
miedă-nópte din România. În lacul Dorohoiului se găsesc
racii cei mai gustoși. Marca districtului este un *Rac*. Pă-
mântul produce mult ověz, porum și cartofi.

Dorohoiul, (11 mił loc.) este capitala districtului pe riul
Jijia și lacul Dorohoiului. *Herța* la N. pe valea prutului,
târguleț, locuit mai mult de ovrei. *Mihăileni* asemenea
târg, aprópe de marginea Terei despre Bucovina, face co-
merț cu lánuri.

§. 65. Statistica Românilor.

Afară de România, Românił mai locuiesc și alte țeri pe
îngă Dunastru, Tisa și dincolo de Dunăre. După anił 100
de la Cristos, Imperatorul Românilor Traian și succesorił
săi, au aședat colonił prin provinciile Române. Ast fel po-
pulația Românilor este peste 14¹/₂ milióne locuitori, și cari
se împart după cum urméză:

În România peste 1,500,000 loc.; în Transilvania
1,700,000; în Bucovina 380,000; în Marmoroșiũ și Cri-
șiana 900,000; în Temișiana 800,000; în Basarabia și
pe lângă Nistru 1,400,000; în Dobrogia, Serbia, Bulga-
ria 830,000; prin Macedonia, Epir, Albania și Tesalia,
1,320,000 și pe lângă Istria la Adriatica 140,000.

Terile învecinate cu România și în care locuiesc Români.

§. 66. Basarabia.

(Suprafația 41,682 kil. păt. cu 1,100,000 loc.)

După tractatul de la 1812 între Rusia și Turcia, Ba-
sarabia trecu ca provincie rusescă și se guvernéză de un
guvernator cu reședința la *Chișineũ*. Acéstă provincie mai

'nainte făcea parte din Moldova aşezată între Prut şi Nistru. Se sub-împarte în 8 ținuturi;

1. Ținutul *Hotinul* cu capitala *Hotinul*, cetate tare, lângă Nistru, celebră în istoria românilor.

2. Ținutul *Sorocei* capitala *Soroca*, lângă Nistru, cetate tare; *Otacul* cu trecătoare peste Nistru.

3. Ținutul *Bălților* cu capitala *Bălți*, lângă apa Răuț are un târg mare anual de cai; *Sculianii* lângă Prut cu trecătoare în Moldova.

4. Ținutul *Orheiilor* cu capitala *Orhei*, lângă apa Răuț, renumit pentru varul cel mult și bun.

5. Ținutul *Chișeneul* numit mai 'nainte ținutul Lăpușnei. *Chișineu*, (103,000 loc.) capitala *Basarabiei* și a ținutului, lângă apa Bicului, are edificii frumoase.

6. Ținutul *Tighinei* sau *Benderului* cu capitala *Tighina*, lângă Nistru, cetate tare, prenumită *Bender de turci* celebre pentru multe bătălii date sub zidurile ei între turci ruși și români.

7. Ținutul *Frumoșei*, prenumit de la fosta sa capitală *Frumoșa* sau *Cahul*, cu capitala *Comrat*, lângă apa Ial-pugului.

8. Ținutul *Cetății Albe* sau *Achermanul*, cu capitala *Cetatea Albă*, lângă apa Nistrul (30,000 loc.) cetate tare, sub zidurile acestei cetăți s'a dat în vechime multe bătălii între români și turci. Astăzi face mare comerț maritim.

Clima *Basarabiei* este temperată și pământul produce cele mai bune cereale. Pășunile abondente permite a se crește tot felul de vite mai ales oi și cai pentru armată.

Cea mai mare parte din locuitorii sunt *Români* și toți de religia creștină, de confesiune ortodoxă.

§. 67. Bucovina.

(Suprafața 10,451 kil. păt. și cu 515,000 loc.)

Bucovina a fost mai 'nainte o parte a Moldovei despre Nord. La 1777 a trecut sub *Austria* și se guvernă de

un guvernator militar. Bucovina este Ducat și ține de coróna imperiului Austriei.

Orașe principale sunt: *Cernăuți*, (36,000 loc.) lângă Prut, capitala Bucovinei, reședința Governorului, a tribunalului presedial și a episcopului românesc de rital răsăritean. *Siretul* lângă riul Siret, fosta reședință a Mitropoliei Moldovii până la 1370; *Sucóva*, pe riul Suceava, fosta capitala Moldavei înainte de Iași. La Putna monastire, este mormântul lui Ștefan cel mare.

Clima Bucovinei este mai variată de cât a României. Pământul este acoperit cu păduri seculare și produce diferite cereale, dar mai mult secară, orz și cartofi.

Locuitorii sunt cea mai mare parte români și de religie creștină de diferite rituri.

§. 68. Transilvania.

(Suprafața 54,948 kil. păt. cu 2,142,000 loc.)

În vechime Transilvania forma o parte din provincia Română numită Dacia Centrală. După căderea Romanilor, în deosebite epoce se guvernă când de principii Români, când de Unguri, érá la anul 1692 cădu sub dominațiunea Austriei și la 1867 se alătură corónei Ungare.

Transilvania se împarte în districte sau comitate.

Orașele principale sunt: *Sibiul* (Hermannstadt) (30,000 locuitori) lângă riul Sibiul ce dă în Olt, reședința guvernatorului și a Mitropolitului Român neunit. Are edificii frumoase și o galerie de pictură; *Brașovul*, (Cronstadt) nu departe de munți face mare comerț cu România; *Alba-Iulia* (Carlsburg) aproape de Mureș, cetate fortificată; *Clujul* (Clausenburg), lângă Sameșul mic are un muzeu și un turn de astronomie; *Blajul* la conflința ambelor Tirnave, reședința episcopului român; *Făgărașul* lângă Olt, locul de unde a pornit întei Domnul Radu-Negru d'a venit la Câmpulung; *Uniedora* lângă Cerna, patria lui Ión Corvin, și *Hategul* lângă Streiul. În vecinătate se află ruinele cetății Dacilor Sarmizegetuze.

Clima Transilvaniei este temperată și cu aer foarte sănătos. Pământul produce tot felul de cereale ca și în România. Transilvania are mai multe fabrici de hârtie și de sticlă.

Locuitorii Transilvaniei sunt cei mai mulți români, dar se găsește mulți secuși și Unguri toți de religie creștină, însă de diferite rituri.

§. 69. Temișiana.

(Suprafața 27,600 kil. păt. cu 1,350,000 locuitori).

Temișiana și-a luat numirea de la riul Temișul, astăzi se numește Banatul Temișorei, făcând parte din monarhia Austro-Ungară.

Temișiana se împarte în trei districte și în marginea militară. Cetăți principale sunt: *Temișóra* capitala Temișanei, cetate tare, pe un canal al Temișului; *Lugoșul*, pe riul Timiș, reședința episcopului român; *Beșcheretul*, la V. opid comercial; *Mehadia*, pe apa Cerna, cu ape minerale renumite; *Rușava*, port pe Danubiū; *Palanca nouă* și *Panciova*, ambele pe Danubiū, urbe renumite pentru vinurile ce se cultivă în prejur.

Clima și produsele sunt ca și cele din Transilvania: însă grâul are o calitate superioară.

Locuitorii sunt parte români, parte sârbi și parte unguri de religie creștină de diferite rituri.

§. 70. Crișiana.

(Suprafața 29,400 kil. păt. cu 1,240,000 locuitori.)

Crișiana se desparte de Temișiana prin riul Mureșul. Crișiana și-a luat numirea de la cele trei râuri ce isvorăsc din munții Transilvaniei, care unindu-se se vărsă în Tisa. Crișiana, face parte din Monarhia Austro-Ungară. Locuri și cetăți principale sunt: *Satu mare* lângă riul Sameș, are scoli bune românești; *Debretinul*, (50,000 loc.) la N. V. urbe comercială; *Oradea-mare*, lângă apa Crișul, are o academie de legi; *Aradul*, lângă Mureș, reședința episcopului român, are scoli bune românești.

Clima și produsele sunt ca cele din Transilvania.

Locuitorii în mare parte sunt români, iar restul unguri și germani, de religie creștină de diferite rituri.

§. 71. Marmoroșul.

(Suprafața 16,200 kil. păt. cu 600,000 locuitori.)

Riul Tisa de sus și Sameșul, despărțesc Marmoroșul de Crișiana. Mai înainte ținea de Transilvania, acum ține de districtul Cosovei parte din monarhia Austro-Ungară. Orașele principale sunt: *Rona*, la S. E. renumită pentru sălinele sale; *Vinariul* lângă Tisa renumită pentru vinurile sale; *Muncaciul*, la N. V. forteretă, servă de închisore publică; *Baia mare*, la Sud are mine și monetarie.

Clima este mai rece de cât a Transilvaniei și produce aceleași cereale.

Locuitorii sunt parte români, parte rusniaci și unguri de diferite rituri creștine.

§. 72. Români de peste Dunăre.

În Dobrogea, coprinsă între marea Negră de la Mangalia și cotul Dunării de la Silistra până la gurile ei, care astăzi s'a anexat Români, în Bulgaria prin Serbia, Macedonia și pe lângă marea Adriatică sunt o mulțime de Români, cari și-au păstrat din vechime limba și obiceiurile și al căror număr se urcă la 1,850,000. Unii se numesc Țințari, Cutovlachii și alții Vlachi.

STATELE EUROPEI SEPTENTRIONALE.

§. 73. Insulele Britanice.

(Suprafața 314,951 kil. păt. cu 33,160,000 locuitori.)

Acest regat, este situat între marea Nordului, oceanul Atlantic și canalul Mineca, se împarte în trei părți:

1. *Englittera* cu capitala *Londra*, pe Tamisa (3 mil. 445 mii loc.) Cetatea cea mai populată și cea mai comercială din lume, este capitala regatului. Cetăți principale: *Liverpool* la N. V. de Londra, la marea Irlandă, face mare comerț; *Manchester* la E. de Liverpool, are multe fabrici;

Iork, la N. de Londra, are o catedrală frumoasă; *Birmingham*, la N. V. de Londra, renumită pentru fabricile sale de ace și de vapore.

2. *Scotia*, capitala *Edinburg*, (200 miș loc.) are o universitate și case foarte înalte; cet. pr. *Glascov* pe riul *Clid*, face mare comerț cu America.

3. *Irlanda*, capitala *Dublin* (246,000 loc.) are o mare universitate cet. pr. *Cork* pe riul *Lee*, face mare comerț cu carne sărată.

Clima este temperată cu aer umed și ploios. Pământul produce cereale și vite bune, dar mai ales caș; în sinul pământului se află fer, cărbuni etc. Englezii întrec pe toate celelalte popore în fabricări de țesături și în construcții de fer.

Locuitorii Insulilor Britanice sunt de origină Germană; Angli sunt *Protestanți Anglicani*; Scoțianii *Protestanți Presbiteriani*; Irlandezii *Catolici*.

§. 74. Danemarca.

(Suprafața 38,209 kil. păt. cu 1,895,000 locuitori, fără a se conta suprafața și locuitorii Islandei și Feroilor.)

Acest regat se mărginește la N. și V. cu marea Nordului, la E. cu marea Baltică și la S. cu Prusia, cuprindând două părți.

1. *Insulele Danese* (*Selanda*, *Lalanda*, *Fiona* etc.) cu orașul *Copenhaga*, lângă Sunt (200,000), în insula *See-landa*, urbe bine fortificată, este capitala Danemarcei.

2. *Iutlanda* cu orașul *Viborg*, în centru.

Clima este temperată cu aer umed. Productele sunt mai mult cartofi, secară, vite și pește.

Danezii sunt *luterani* și de origină Germană.

Danezii mai posed în Europa *Insula Islanda* (70,000 loc.) și insulele *Feroe* (10,000 loc.)

§. 75. Suedia și Norvegia.

(Suprafața 761,508 kil. păt. cu 6,200,000 locuitori.)

Acest regat unit, este situat între marea Nordului, Oceanul înghețat, Rusia și Marea Baltică, cuprinde două părți:

1. *Regatul Suediei* (cu 24 lane sau provincii) cu capitala *Stokholm* (147,000 loc.) pe șuvița de pământ care unesce lacul Melar cu marea Baltică este și capitala ambelor regate, cetate pr. *Upsala* la N. de *Stokholm* cu universitato renumită; *Goeteburg*, port militar pe Categat.

2. *Regatul Norvegiei* (cu 7 lane) cu capitala *Cristiania* (66,000 loc.) pe golful cu același nume, are o universitate; cet. pr. *Bergen*, port maritim la Oceanul Atlantic; *Drotheim*, port militar și are fabrici de arme.

Clima este rece dar sănătoasă. Pământul produce mult fer, aramă, seară și cartofi. Renul este cel mai răspândit animal la N. înlocuind calul și boul din țera noastră.

Suedii sunt *Luterani* și de origină Germană.

Suedia mai posedă în Europa insulele *Lofoden* la Nord; *Oeland* și *Gotland* în Baltica.

§. 76. Rusia.

(Suprafața 5,352,703 kil. păt. - cu 75,100,000 locuitori.)

Acest imperiū, cel mai mare din Europa, coprinde mai mult de jumătate din întinderea acestui continent, se mărginesce la Nord cu Norvegia și Oceanul înghețat; la Est cu Asia; la Sud cu Asia și marea Negră; la Vest cu marea Baltică, Prusia, Austria și România. Se împarte în 8 părți (60 guvernii);

1. *Provinciile Baltice*; *St. Petersburg* (670,000 loc.) este capitala imperiului lângă Neva, fondat de Petru cel mare la 1705, are edificii publice foarte frumoase; cet. pr. *Riga*, la gura Dunei, urbe foarte comercială; *Cronstadt* cetate foarte tare într-o insulă din fața Petersburgului.

2. *Finlanda*, cet. pr. *Abo* și *Helsingfort* porturi maritime la golful Finlandic.

3. *Rusia mare*, cet. pr. *Moscoa*, vechia capitală a Rusiei (611,000 loc.) unde se încoronază imperatori, în centrul țerei; *Archangel*, port la gura Dvinei Septentrionale.

4. *Rusia mică*, cet. pr. *Kiev* pe riul Nipru, vechia capitală a Rusiei înainte de *Moscoa*; *Pultava*, la S. E. de

Kiev, celebră prin victoria lui Petru cel Mare împotriva lui Carol XII, regele Suediei la 1708.

5. *Rusia occidentală*, cet. pr. *Vilna*, vechia capitală a Lituaniei.

6. *Rusia meridională*, cet. pr. *Kișineu* Capitala Basarabiei; *Odesa* port renumit la Marea Neagră, *Sevastopol*, cetate tare și port în Crimeea.

7. *Rusia orientală*, cet. pr. *Astrahan*, la gura Volgei, face mare comerț cu piei; *Kazan*, aproape de Volga are o uniștitate.

8. *Polonia rusă*, cet. pr. *Varșovia* pe Vistula, vechia capitală a regatului Polon.

Clima Rusiei la N. este foarte aspră, în centru temperată și la S. călduroasă. Pământul produce platină, aur, tot felul de cereale, multe vite, blănuri scumpe și piei lucrate.

Rușii sunt creștini de biserica răsăritului și de origine slavă, Polonii sunt creștini catolici erau locuitorii provinciilor baltice sunt mai mult luterani.

STATELE EUROPEI CENTRALE.

§. 77. Franța.

(Suprafața 528,573 kil. păt. cu 36,103,000 locuitori)

Franța, republică, se mărginește la N. cu canalul Mănechet și Belgia; la E. cu Germania și Elveța; la S. cu Italia, marea Mediterană și Spania și la V. cu Oceanul Atlantic.

Capitala republicei este *Parisul* (2,000,000 locuit.) pe Sena, cel mai frumos oraș din lume, centru civilizației și al științelor din Europa.

Cetăți princip. *Bordo* (*Bordeaux*) (194,000 loc.) la gura Garonei, face mare comerț cu vinuri. *Lion* (323 mii loc.) între riul Saon și Ron, renumit pentru fabricile sale de mătase. *Marsilia* (*Marseille*) port la Mediterana; *Tulon* (*Toulon*) cetate fortificată și port militar; *Niza*, aproape de Italia, lângă mare, are o climă dulce în timpul de iarnă; *Serburb* port militar la Măneca; *Ajacio*, în insula Corsica, patria lui Napoleon I.

Clima spre N. și în centru este temperată, iar la S. călduroasă. Pământul produce tot felul de cereale și la S. mai cresc și măslini și portocali. Manufacturile franceze sunt renumite, iar în articolele de lux și de modă întrec pe toate celelalte popoare.

Francezii sunt mai toți *catolici* și de origine latină.

Principatul Monaco spre Est de Niza pe țărmurile mării, formează un mic stat independent cu 6,000 locuitori.

§. 78. Elveția.

(Suprafața 41,418 kil. păt. cu 2,750,000 locuitori.)

Acastă republică se mărginește la N. și la V. cu Franța și Germania; la E. cu Austria și la S. cu Italia. Se împarte în 22 cantone administrate fie-care în parte, formând o republică federativă.

Orașii principale ale Elveției sunt: *Geneva* (48,000 loc.) pe lacul Geneva, renumită pentru fabricile sale de orologe; *Berno* (36 mil. loc.) pe râul Aar, are o universitate și este locul de întrunire al consiliului federal; *Lucerne* pe lacul cu același nume; renumită pentru fabricile sale de pașii artificiali; *Zurich* (56,000 loc.) pe lacul Zurich; *Basle* pe râul Aar renumit pentru bronzurile sale; *Strasbourg* pe Rin, face mare comerț.

Clima este foarte variată. Pe când vîrfurile munților sunt acoperite cu neaună, văile sunt dominate de căldură. Pământul produce pășuni bune și bronzuri renumite. Elveții dau o creștere deosebită copiilor pentru a dezvolta sentimentul datoriei către țară. Fabricarea orologelor este cea mai perfecționată.

Elvețienii sunt parte *Catolici* parte *Protestanți* și de origine parte Latină, parte Germană.

§. 79. Belgia.

(Suprafața 29,455 kil. păt. cu 5,410,000 locuitori.)

Acest regat situat între marea Nordului, Olanda, Prusia și Franța, are de capitală Braxel (182,000 loc.) re-

numit pentru dantelele și imprimeriile sale; cet. pr. *Amvers* pe Escaua, are multe fabrici; *Liège* pe riul Meuză renumit pentru fabricile séle de arme; *Vaterloo* sat la S. E. de Bruxel, unde Napoleon I fu învins la 1815 de aliați. *Ostenda* port la mare, renumit pentru băi de mare.

Clima Belgiei este temperată dar mai mult umedă. Productele sunt cereale, fer, cărbuni de pământ. Fabricarea dantelelor și a postavurilor sunt cele mai bune.

Belgii sunt partea cea mai mare *catolică* și de origine parte latină parte germană.

§. 80. Olanda.

(Suprafația 35,427 kil. păt. cu 3,980,500 locuitori.)

Regatul Olandei numit și Țerele de jos și Neerlanda, este situat între marea Nordului, Germania și Belgia, se împarte în 11 provincii și un ducat. Capitala Olandei este *Haga*, (La Haye) 94 mił loc.) port la marea Nordului, face mare comerț; cet. pr. *Amsterdam* (281 mił loc.) port la *Zuiderzea*, face mare comerț; *Rotterdam* pe *Mosa*, *Leide* la N. de *Rotterdam*, are o universitate renumită; *Utrecht*, pe *Rin*, are renumite fabrici de catifele și *Luxemburg*, cetate tare, capitala marelui Ducat *Luxemburg*, care ține tot de Olanda.

Clima Olandei este umedă cu aer mai tot-d'a-una acoperit de ceață. Pământul produce pășiuni bune, brânzeturi unt și din mare se scóte tot felul de pește. Olandesii construiesc bune vase plutitoare, și sunt renumiți în tăerea diamantului.

Olandesii sunt de religie creștină de rital *Protestant* și *Catolică* iar de origine germană.

§. 81. Austro-Ungaria.

(Suprafația 642,045 kil. păt. cu 37,380,000 locuitori.)

Acest imperiū a cărei capitală este *Viena*, iar a regatului Ungar *Pesta*, se mărginesce la N. cu Germania; la E. cu Rusia și România; la S. cu Serbia, Turcia, marea

Adriatică; la V. cu Germania, Elveția și Italia, se compune din mai multe provincii și țări.

Imperiul Austriei se compune de:

Archiducatul Austriei cu capitala *Viena* (816 miș loc.) pe fluviul Danubiū, urbe frumoasă; are o universitate renumită; cet. pr. *Salzburg*, la S. E. de Viena lângă Bavaria, loc renumit pentru apele sële minerale. *Stiria* cu cap. *Gratz*, la S. de Viena, *Iliria* cet. pr. *Leibach* și *Triest* (110 miș loc.) port bun la marea Adriatică. *Tirolul* cu cap. *Insbruk*, *Dalmatia* cu cap. *Zara*, *Bohemia* cu cap. *Praga* (190 miș loc.) are o universitate. *Moravia* cu capitala *Brun*; cetate tare *Olmitz*. *Silezia*, cu capitala *Troppau*. *Bucovina* cu capitala *Cernăuți* lângă Prut. *Galiția* cu cap. *Lemberg*. *Vielisca* salinele cele mai mari din lume.

Regatul Ungariei se compune de:

Ungaria cu capitala *Pesta* (200 miș loc.) pe malul stâng al Danului cet. pr. *Buda* în fața Peștei cu care se legă prin un pod de fer; *Presburg* pe Dunăre în sus; aci mai înainte se încoronaū regii Ungariei. *Slavonia* cu capitala *Essec*, pe riul Drava. *Croația* cu capitala *Agram*; *Fiume* port militar la Adriatică. *Transilvania* cu capitala *Sibiu* (*Hermannstadt*), cet. pr. *Clușul* (*Clausenburg*), *Brașovul* (*Cronstadt*). *Banatul Temișian* cu cap. *Temișora* și *Voivodina Serba* cu capitala *Teresiopol*.

Clima Austro-Ungariei este temperată și cu aer sănătos, afară de câte-va locuri băltoșe ale Ungariei unde bântue friguri mai ales în timpul verei. Productele principale sunt aur, argint, fer, sare, cereale de tot-felul și obiectul de manufactură.

Locuitorii Austro-Ungariei sunt *Creștini* de diferite rituri și de diferite origini: Germani, Români, Unguri, Slavi, etc.

§. 82. Germania.

(Suprafața 540,610 kil. păt. cu 41,757,812 locuitori.)

Acest imperiū se mărginesce la N. cu marea Nordului, Danemarca și marea Baltică; la E. cu Rusia; la S. cu Austria; la V. cu Olanda, Belgia, Franca și Elveția.

Imperiul german coprinde mai multe regate, mari ducate, ducate, principate și orașe libere.

Prusia (regat 25,723,754 loc.) Acest regat cu capitala *Berlin*, se compune din 10 provincii și din 5 țări anexate.

Provincii: 1. *Brandenburg* cu cap. *Berlin* (1,080,000 loc.) pe Sprea, este și capitala imperiului german, centrul industriei și culturii germane; cet. pr. *Potsdam*, aproape de Berlin, renumit pentru casarmele și grădina lui Frideric cel mare; 2. *Pomerania* cu capitala *Stettin* la gura Oderului, cetate tare; 3. *Saxonia* cu capitala *Magdeburg*, pe Elba, cet. tare; 4. *Silesia* cu capitala *Breslau*, (239,050 loc.) are o universitate. 5. *Westfalia* cu capitala *Munster*, are mai multe fabrici de lână; 6. *Ducatul Rinului de sus* cu capitala *Colonia* lângă Rin, cetate renumită pentru fabricarea apei care poartă numele său; cet. pr. *Dusseldorf*, pe Rin, cetate foarte frumoasă; 7. *Ducatul Rinului de jos*, cu capitala *Coblentz* lângă Rin, urbe fortificată; în apropiere sunt apele de la *Ems*; cet. pr. *Ex-la-Șapele*, cu ape minerale prea renumite; 8. *Prusia orientală* cu cap. *Koenigsberg*, (122,160 loc.) cetate tare și port militar la Baltica; 9. *Prusia occidentală* cu cap. *Danzig*, cet. tare la marea Baltică; 10. *Marele Ducat Posen*, cu cap. *Posen*.

Acest din urmă ducat a făcut parte din desființatul regat al Poloniei.

Principatul de Hohenzolern coprins în regatul *Württemberg* cu castelul *Sigmaringen*, este légănul familiei Imperiale care guvernează Germania și a familiei domnitoare în România.

Țări anexate: 1. Desființatul regat *Hanovra* (2 mil. loc.) capitala *Hanovra* (106,700 locuitori); 2. *Ducatul Schleswig-Holstein*, (1 mil. loc.) cu capitala *Kiel* port bun la marea Baltică; *Electnratul de Hessa*, capitala *Cassel*; 4. *Ducatul de Nassau*, capitala *Wiesbaden*, cetate renumită pentru apele se sale minerale; 5. *Orașul Francfort pe Main* (103,000 loc.) urbe foarte comercială.

Saxonia, (regat 2,760,430 loc.) *Dresda* (197,300 loc.) capitala regatului, pe Elba, are o galerie de tablouri re-

numită; cet. principală *Lipsca* (127,390 loc.) renumită pentru librăriile, tipografiile și târgul său anual.

Bavaria, (regat 5,024,850 locuitori) cu capitala *Munich* (*München* 193,440 locuitori) urbe foarte frumoasă; cet. pr. *Augsburg*, la V. de *Munich*, urbe foarte comercială; *Ratisbona* lângă Danubiū, urbe veche și *Nüremburg*, la N. de *Munich*, locul invențiunei orologiilor.

Württemberg, (regat 1,881,505 loc.) cu capitala *Stuttgart*, (107,280 loc.) pe riul *Neker*, are frumoase stabilimente științifice; cet. pr. *Ulm*, pe Danubiū, cet. foarte tare.

Mari Ducate. *Baden* (1,507,179 loc.) capitala *Carlsruhe*, urbe foarte frumoasă construită; *Baden*, este renumit pentru apele sale minerale. *Heidelberg*, la N. are o universitate remarcabilă. *Hessa* (cu 883,219 loc.) cu capitala *Darmstadt*, are monumente frumoase; *Maenza* lângă Rin, cetate tare patria lui Guttenberg, inventatorul tipografiei. *Mechlemburg Strelitz* cu capitala *Strelitz*. *Oldenburg* capitala *Oldenburg*, *Sax-Weimar* capitala *Weimar*.

Ducate. *Brunswick* capitala *Brunswick*. *Anhalt* capitala *Dessau*. *Sax-Meiningen* capitala *Meiningen*. *Sax-Coburg* și *Gotha*, cet. pr. *Coburg* și *Gotha*, renumite pentru stabilimentele lor științifice. *Sax-Altenburg*, cap. *Altenburg*.

Principate. *Schwarzburg-Rudolfstadt* cu capitala *Rudolfstadt*; *Schwarzburg-Sonderhausen* cu capitala *Sonderhausen*. *Voldek* cu capitala *Arolsen*; *Reuss-Greiz* cu capitala *Greiz*; *Lippe* cu capitala *Detmold*.

Cele 3 orașe libere sunt: *Hamburg* (388,700 loc.) la gura Elbei; *Brem* (142,700 loc.) pe *Vesser*, porturi foarte comerciante la marea Nordului; *Lubec* (57,000 loc.) asemenea la marea Baltică.

Provincii rupte din teritoriul Franței: 1. *Alsacia* întrăgă cu fortereța celebră *Strasbourg* (94,370 loc.) lângă Rin. 2. O parte din *Lotaringia-Lorena* cu fortereța *Metz* pe *Mosela*.

Numărul locuitorilor din aceste 2 provincii franceze care a trecut sub dominațiunea Imperiului German, se urcă la 4.550,000.

Principatul de Lichtenstein. (9,000 locuit.) cu capitala *Vaduz*, lângă Rin, nu face parte din Imperiul german.

Clima Germaniei spre N. este cam aspră, spre centru temperată, iar spre S. dulce. Productele sunt cereale de tot felul, din minerale de fer mult, cărbuni de pământ. Manufacturile de pânză, de postav și de fer sunt foarte înaintate în Germania. Institutele de educație sunt foarte bine conduse și dezvoltate.

Locuitorii Germaniei sunt creștini de diferite rituri: în Bavaria și Baden sunt mai mulți catolici, în Prusia mai mulți protestanți, în Württemberg și Hessa mai mulți luterani. Toți germanii sunt de origine germană afară de cei din provinciile despre Rusia cari sunt de origine slavă.

STATELE EUROPEI MERIDIONALE.

§. 83. Portugalia.

(Suprafața 89,355 kil. păt. cu 4,300,000 locuitori.)

Portugalia, regat, se mărginesce la N. și E. cu Spania iar la V. și S. cu oceanul Atlantic, se împarte în 8 provincii. Capitala regatului este *Lisabona*, (224,000 locuitori) la gura fluviului Taio, face mare comerț. Orașe principale sunt: *Porto* sau *Oporto* la gura lui Duero, port militar și face mare comerț cu vinuri, *Bragança* la N. E. urbe fortificată. *Coimbra*, pe riul Mondego, are o universitate. *Evora*, cetate tare. *Faro* și *Lagos*, la Sud, cetăți tari și fac mare comerț cu vinuri.

Clima este foarte caldă prin câmpii și la S., iar pe la munți răcoroasă. Productele principale sunt; vinuri de tot felul, fructe gustoase, precum: portocale, rodii etc., sare de mare, mătase și lână fină.

Portogezii sunt catolici și de origine latină.

§. 84. Ispania.

(Suprafața 499,763 kil. păt. cu 17,440,000 locuitori.)

Ispania, regat, se mărginesce la N. cu oceanul Atlantic și cu Franța; la E. și la S. cu marea Mediterană și la

V. cu Portugalia; se împarte în căpitănării saū provincii. Capitala regatului este *Madridul*, (360,000 loc.) în centrul țerei, pe riul Maucanarez, are edificiū frumōse. Orașe principale sunt: În centru *Burgos* pe o poziție frumōsă, *Badajos* pe Guadiana, urbe bine fortificată, *Leon* urbe frumōsă. La nord sunt: *Sandiago de compostela* renumită pentru mormēntul Apostolului Iacov; *Oviedo*, frumos construită; *Bilbao* port comercial și industrial; *Pampeluna* cetate tare. La Sud: *Sevila* pe riul Guadalquivir are o catedrală cea mai încăpătore în Europa; *Cadix*, port și cetate tare, *Malaga*, port la Mediterana, face mare comerț cu vinuri, *Murcia*, renumită pentru fabricile sale de mătase. La Est *Saragosa* pe Ebru, cetate tare; *Barcelona*, renumit port la Mediterana; *Valencia*, port la Mediterana, are edificiū frumōse și insulele Baleare (*Ivița, majorca, minorca*), cu cap. *Palma* port și cetate în insula Majorca.

Clima este fōrte căldurōsă la S. și în centru, însă temperată la mulți și la N. Productele sunt: lână merinos, vinurile cele mai dulci, tot felul de pōme gustōse ca și în Portugalia. Minele sunt puțin cultivate.

Ispaniolii sunt *catolici* și de origină latină.

Pe lângă Pirinei se află mica republică *Andora* (12,800 loc.) sub protecția Franciei și a Spaniei.

§. 85. Italia.

(Suprafația 296,014 kil. păt. cu 27,483,000 loc.)

Italia, regat, se mărginesce la N. cu Elveția și Austria; la E. cu marea Adriatică și marea Ionică; la S. cu marea Mediterană și la V. cu Franția, se împarte în 12 părți.

1. *Romania* cet. pr. *Roma* (250,000 loc.) pe riul Tiberul, capitala regatului și scaunul Papei, cel mai frumos oraș din lumea antică; *Ferara* cetate tare; *Bolonia* are o universitate renumită.

2. *Piemont* cetate principală *Turin* (214,000 locuitori) vechia capitală a regatului Sardiniei pe riul Po; *Alexandria* cetate tare.

3. *Provincia Genua* cet. pr. *Genua*, (234,000 loc.) port la mare, pe golful cu același nume.

4. *Lombardia*, cet. pr. *Milan* renumită pentru frumoasele sale edificii: *Pavia*, vechia capitală a Lombardiei, cet. tare.

5. *Veneția*, cet. pr. *Veneția* (128,000 loc.) construită pe taraci în marea Adriatică, în loc de uliți are canale; *Verona*, *Padua*, *Vicenția* sunt cetăți tari.

6. *Provincia Parma*, cet. pr. *Parma* vechia capitală a desființatului ducat *Parma* și *Plezancia* cetate tare.

7. *Provincia Modena*, cet. pr. *Modena*, renumită pentru fabricarea instrumentelor de optică.

8. *Toscana*, cet. pr. *Florența* (177,000 loc.) renumită pentru frumoasele sale sculpturi, patria lui Galileu, Dante și Michel Anju; *Piza*, renumită pentru turnul său plecat.

9. *Marșeea* cetate principală *Ancona* port și cetate tare la Adriatică.

10. *Ombria* cet. pr. *Perusa*, *Spoleta*, la N. de Roma.

11. *Provinciile Neapolitane*, cet. pr. *Neapol* (443,000 loc.) cap. desființatului regat Neapol, lângă vulcanul *Vezuvul*, unde în apropiere s'a descoperit trei cetăți: *Pompeia*, *Erculanu* și *Stabia*, acoperite de cenușă și lavă, acum 1700 de ani; *Bari*, port bun la marea Adriatică; *Salerno*, cu o catedrală frumoasă; *Regio*, la strîmtórea *Mesina*.

12. *Insulele*, adică *Sardinia* cet. p. *Cagliari*, face mare comerț maritim. *Sicilia* cet. pr. *Palermo*, (220 mii loc.) port și cetate tare; *Mesina* pe strîmtórea cu același nume, cetate tare și port bun; *Catana* la pólele muntelui *Erna*. *Insulele Lipare*, teren Vulcanic; *Insula Elba*, unde a fost esilul lui Napoleon, mai înainte de bătălia Vatei. *Malta* (150,000 loc.) sub Anglesi.

Clima este sănătoasă, cu aer dulce și plăcut, însă spre S. este căldurosă și adesea înăbușitoare. Italia este una din țările cele mai avute în cereale și pome din climatele căldurose, mai produce mătase, marmură și în mare se găsesce mărghén foarte frumos.

Italianii sunt *catolici* de origină latină.

Orașe principale sunt: *Atena*, (45,000 loc.) renumită pentru monumentele sale antice, este capitala regatului; *Misolonghi*, la intrarea golfului Lepante, renumită pentru asediul ce susținut Grecii la 1526 contra turcilor; *Patras*, tot la intrarea golfului Lepante, urbe foarte comercială; *Nauplia*, la S. E. de Atena, cetate și port; *Sparta*, în centrul Morei cetate tare. Grecia are o mulțime de insule, din care cele principale sunt: *Negroponti* sau *Eubea* cea mai mare din toate, cu orașul *Negroponti*, face mare comerț maritim cu stafide, smochine etc.; insula *Skiro*, *Andro*, *Tino*, *Zeo*, *Sira*, *Termia*, *Milo*, *Paros*, renumită pentru marmora sa frumoasă, *Naxo*, *Amargo*, *Stampali*, *Santorin*, aceste insule fac parte din Cicladele; *Cerigo*, *Zante*, *Celonia*, *Teaki*, *St. Maura*, *Corfu* fac parte din insulele *Jonice* cu capitala *Corfu* în insula cu același nume, port bun și cet. tare.

Clima Greciei este dulce și plăcută. Productele principale sunt: vin, miere, portocale, lămâi, smochine, stafide, măsline, piei lucrute mai ales cele de *Sira*, etc.

Grecii sunt creștini de rital ortodox și de origină Helenă.

DESCRIEREA CELOR ALTE CONTINENTE.

A S I A

(Suprafața 44,796,760 kil. păt. cu 800,000,000 locuitori.)

§. 90. Mărginile, clima, produse, origină, religie.

Asia, continentul cel mai mare și cel mai vechiu după pământ, se mărginesce la Nord cu Oceanul înghețat Boreal; la Vest cu Europa de care se desparte prin munții Urali, riul Ural, marea Caspică, munții Caucas, marea Neagră, strimțoarea Bosfor, marea Mediterană, strimțoarea Dardaneelele, Archipelagul și Mediterana, și cu Africa de care se desparte prin canalul Suez și marea Roșie; spre Est cu Oceanul cel Mare și la Sud cu Oceanul Indian.

Clima Asiei la Nord spre Pol este foarte gerasă, aici iarna este perpetuă și noaptea ține mai multe luni; în centru este temperată, ăra la Sud caldă și chiar ferbinte.

Productele Asiei sunt diferite și abundente în toate domeniile naturii. Cea mai mare parte din pomii roșii care posedă Europa și vermi de mătase sunt aduși din Asia. Toate plantele aromatice, de farmacie, bumbacul, trestia de zahar, cafeaua, sofranul, orezu cresc în mare cantitate în regiunile Sudice. Partea de la Nord de și selbatică și ne productivă, în schimb dă blănurile cele mai scumpe. Animalele domestice sunt de tot felul ca și în Europa, însă se află în abundență elefantul și cămila, pentru regiunile sudice, iar renul care servă de ham locuitorilor pentru cele despre pol. Din animale selbatice se găsesc ursul alb, vulpi negri, etc. la Nord; tigrii, lei, hiene, jaguar, maimuțe, șerpi veninoși etc., în regiunile călduroase. Dintre minerale se găsesc în pământ aur, argint, fer, aramă, petre prețioase, iar mărghin și mărghitar în oceanul Indic și în golful Persic. Agricultură este mai dezvoltată în Japonia, China și India. În privința industriei și arte, Japonii au cel înalt rang. Comerțul este foarte activ și esportă toate produsele sale naturale, precum ceai, lână de Tibet, orez, bumbac, mosc, cai renumiți din Arabia. Industria produce cornele și porcelan din China și alte vase frumoase din Japonia, șaluri renumite, zahar etc.

Locuitorii Asiei sunt de trei vițe principale: vița caucasiană, care demnesce spre Vest, *Mongolică* spre Est și *Malesă* spre Sud-Est. Religiiunile cele mai răspândite în Asia sunt: *Budismul*, care domnesce în insula Ceilan, Indo-China, China, Mongolia și Japonia; religiunea lui *Confuciu* în China și Japonia; *mahomedanismul* în Turcasia, Arabia, Persia și Indus-tan, *Brahmanismul* prin Indus-tan, creștinii și mosaicii sunt răspândiți în număr mic prin totă Asia.

§. 91. Țările Asiei.

Asia se împarte în 13 țări din care:

2 Spre Mădă-nópte: Siberia și Caucasia.

4 Spre centru: Turcasia sau Asia mică, Tataria sau Turkestan, China și Japonia.

7 Spre Mădă-đi: Arabia, Persia, Avgania, Belucia, Herat, India și Indochina.

§. 92. Mări.

Mările Asiei sunt:

Spre Mădă-nópte: Oceanul Inghețat boreal, forméză marea Kara.

Spre Apus: marea Caspică, marea Négră, marea de Marmara, Archipelagul și marea Mediterană.

Spre Mădă-đi: marea saű Oceanul Indiilor.

Spre răsărit: Oceanul cel mare care forméză marea Bering, Okhotsk, marea Japoniei, marea Galbenă, marea Albastră și marea Chinei.

§. 93. Golfuri.

Asia are mai multe golfuri din care se deosibesce:

Spre Mădă-nópte: golful Obi și Ienisei, formăte de Oceanul Inghețat.

Spre răsărit: golful Anadir, format de marea Bering; Camciatka format de marea de Okhotsk: golful Peceli, format de marea Galbenă; golful Tonchin și Siam format de marea Chinei.

Spre Mădă-đi și Apus: golful Bengal, Oman, Persic și Arabie saű marea Roșie, formate de Oceanul Indiilor.

§. 94. Strîmtorî.

Strîmtorile principale ale Asiei sunt:

Spre Apus: strîmtórea Constantinopole, între marea Négră și marea de Marmara: strîmtórea Dardanele între marea Marmara și Archipelag.

Spre Mădă-đi: strîmtórea Ormus, între golful Persic și golful Oman și strîmtórea Babel-Mandel, între marea Roșie și Oceanul Indian; strîmtórea Pale între India și Cețlan; strîmtórea Malaca între Malaca și Sumatra.

Spre Răsărit: strîmtórea de Behring, ce desparte Asia de America; Taracaī saű canalul Tarariei între insula Sagalia și China; strîmtórea Coreea, între marea Japoniei și marea Albastră.

§. 95. Insule.

Asia are mai multe insule sau grupe de insule din care cele principale sunt:

In Oceanul inghetat: insulele Liakhov sau Siberia Noua.

In Oceanul cel Mare: insulele Aleute la marea de Behring; insulele Kurile, insula Cioca sau Sagalia, insulele Japonese, insulele Lieukeu, insulele Formosa si Hainan.

In Oceanul Indiilor: insulele Lachedive, insulele Maldive, insula Ceilan, Insulele Andamane, insulele Nicobare.

In Mediterana; Rodos, Cipru si Sporadele.

§. 96. Peninsule.

Peninsulele principale ale Asiei sunt:

Spre Răsărit; peninsula Camciatka si peninsula Corea la Oceanul cel Mare.

Spre Mieda-di: Peninsula Arabica, India, peninsula Guzerata, la Vest de India; spre Est de India peninsula Indochina cu prelungirea sa Malacca.

Spre Apus: peninsula Micasia.

Istmul de Suez unesce Asia cu Africa.

§. 97. Capuri.

Capurile principale ale Asiei sunt:

Spre Meda-nopte: capul Septentrional sau Taimur si capul oriental la Siberia.

Spre Meda-di: capul Razel-Gat in Arabia, capul Comorin in India, capul Romania la Malaca.

Spre Răsărit: capul Lopatka la Camciatka.

Spre Apus: capul Baba la Dardanele.

§. 98. Lacuri.

Lacurile principale ale Asiei sunt:

Spre Meda-nopte: lacul Baical si Balkask in Siberia, lacul Aral in Tataria.

Spre Centru: lacul Van in Turcasia, Urmiah in Persia si Kukunoor in China.

Spre Meda-di: lacul Asfaltit sau marea Morta in Palestina si Zereh in Afganistan.

§. 99. Munți, Vulcani.

Asia are mulți munți său șiruri de munți din care cei principali sunt:

Spre Mădă-nópte: Uralii său Poia, între Europa și Asia; Altaii mici, Altaii mari, Stanovoi și Iablonoi în Siberia.

Spre Centru: Taurul, Liban și Araratul, prin Micasia; Caucasul între marea Négră și Caspia; Bolor, între Turchestan și China; Elburz și Elvent prin Persia.

Spre Mădă-đi: Sinai și Karah în Arabia; Ghattii și Vindia în India; Himalaia cu vârful lor Everest său Gurisankar, cel mai înalt munte din lume, între India și China; Mogi în Indochina.

Asia are mai mulți vulcani prin peninsula Kamciatca și prin insula Japoniei dar cel mai însemnat este Demavent în Persia spre Nord.

§. 100. Fluviuri.

Fluviurile principale ale Asiei sunt:

Obi, Jenisei, Lena, Indighirca și Colima, se vėrsă în Oceanul înghețat; Amurul său Sagalin se vėrsă în marea Okhotsk; Hoango (fluviul galben), Loango (fluviul albastru) se vėrsă în marea Galbenă; Meikong și Mei-Nam se vėrsă în marea Chinei; Indul, Gangul, Brahmaputra și Irauadi se vėrsă în marea Indiilor; Șiat-el-Arab format din Tigru și Eufratul se vėrsă în Golful Persic; Uralul se vėrsă în marea Caspiei; Sihun său Sir-Daria și Gihun său Amu-Daria se vėrsă în Ararat; Iordanul se vėrsă în marea Mórtă.

TĚRILE ASIEI SEPTENTRIONALE.

§. 101. Siberia.

(Suprafația 12,219,000 kil. păt. cu 3,500,000 locuitori.)

Siberia, posesiune a imperiului Rusesc, se mărginesce cu Oceanul înghețat, marea Bering, marea Okotsk, imperiul Chinei, Turchestan și Muntele Ural, Orase și locuri însemnate sunt: *Tobolsk* (30 mii locuitori) pe un afluent al riului Obi, face mare comerț cu blănării; *Irkutsk*, la Sud lângă lacul *Baikal* are fabrici de postav și face mare comerț

cu China; *Nercinsk* la S.-E. de Irkutsk, esilul ómenilor politici ai Rusiei, are mine avute de argint; *Petropavlovsk*, a fost mai înainte port militar la Camciatca, astăzi este un mic stat.

Popórele Siberiei afară de Ruși duc o viață nomadă, cele mai principale sunt *Samoeđii* și *Ostiacii* de religiune idolatră.

§. 102. Caucasia.

(Suprafația 439,715 kil. păt. cu 5,100,000 locuitori).

Caucasia, regiune supusă Rusiei, se mărginesce cu Rusia, marea Négră, compuindu-se din mai multe teritorii; Circasia proprie, Daghestan, Mingrelia, Georgia și Armenia rusescă. Capitala Caucasiei este *Tiflis* (70 mił locuitori), pe riul Cur, face mare comerț; *Bacu*, port militar și de comerț la marea Caspică; *Batum* port mare la marea Neagră și *Cars* la S. V. cetate tare; *Erivanu*, spre S. este capitala Armeniilor rusești; în apropiere se află reședința Patriarhului armenilor.

Locuitorii Caucasului și mai ales Georgieni sunt cei mai frumoși ómeni, pentru care se crede că ei sunt adevăratul tip al viței omenesci, numită albă. Parte din locuitori sunt Creștini, parte Mahomedani.

ȚERILE ASIEI CENTRALE.

§. 103. Turcasia.

(Suprafația 1,277,988, kil. păt. cu 11,886,000 locuitori).

Turcasia, numită și Levant sau Asia minoră, este o regiune supusă imperiului Turcesc și se compune de mai multe țări coprinse între marea Négră, marea de Marmara. Archipelagul, marea Mediterană, Arabia, Persia și Caucaasia. Aceste țări sunt; *Anatolia* sau *Levant*, cu orașele: *Smirna*, (150 mił locuitori) port la Archipelag face mare comerț; *Trapezant*, port mare la marea Négră; *Sinop*, cetate tare și port militar la marea Négră; *Angora*, *Cesarea*, în centru, renumite pentru anticele romane; *Armenia* cu orașul *Erzerum* cetății tari; *Mesopotania* cu orașele *Diarbekir*, pe riul Tigru cetate tare; *Mozul*, mai în jos de *Diarbekir*, lângă care se află ruinele cetății istorice *Niniva*. *Curdistan*

cu orașul *Kerkuk* cetate tare. *Babilonia* sau *Trak Arabi* cu orașele *Bagdat* pe Tigrul, fosta capitală a Califilor: *Basora*, servă de port Bagdadului, face un mare comerț. Intre aceste orașe se află ruinele renumitelor orașe *Babilon*, *Ctesifon*, *Seleucia*, care în antichitate a jucat un mare rol; *Siria* și *Palestina* cu orașele principale: *Alep*, *Damasc* renumite pentru fabricile lor de săbii și de mătăsuri; *Jerusalim*, lângă marea Mărtă, leagănul religiei creștine; *Acra*, cetate tare la Mediterana. Insulele *Cipru* și *Rodus* în Mediterana renumite pentru vinurile lor.

Locuitorii Turcasiei, sunt cei mai mulți *Mahomedani* și de viță *Albă*, însă sunt foarte mulți locuitori creștini de diferite rituri.

§. 104. Tataria.

(Suprafața 1,054,496 kil. păt. cu 3,870,000 loc.)

Tataria sau *Turchestan*, se compune din mai multe ținuturi numite *Kănaturi*, din care cele de la Sud sunt independente sau sub protecția Rusiei și cele de la N. supuse Rusiei; se mărginesc cu Rusia, China, Afganistan, Herat, Persia și marea Caspică. Canatul *Kiva* cu capitala *Kiva*, lângă fluviul *Amu Daria*, face mare comerț; Canatul *Bukara* cu cap. *Bukara* în centru, pe o vale foarte roditoare; *Samarcanda*, la E. de *Bukara*, vechia capitală a imperiului Marelui *Tamerland* sau *Timurchan*; Canatul *Kunduz*, cu cap. *Kunduz* Canatul *Kokand*, cu cap. *Kokand* lângă *Sir-Daria*.

Locuitorii sunt de rasă *Caucasiană*, foarte feroși mai ales *Turcomanii*, și de religie *mahomedani*.

§. 105. China.

(Suprafața 10,290,540, kil. păt. cu 434,000,000 locuitori.)

China imperiu, numit de locuitori și imperiul *Ceres* se mărginesc cu *Siberia*, *Turchestan*, *Persia*, *India*, *Indo-China*, și cu *Oceanul cel mare*. Această țară este cel mai mare imperiu din lume în numărul populației și în întindere al doilea după al Rusiei; se compune din *Manciuria*, *Mongolia*, *Tur-*

chestanul Chines, China proprie și din țările tributare Tibet și Korea. Orașele principale sunt: Pekin, (1,648,000 loc.) la N. E. este capitala imperiului. Are o bibliotecă de 2,500,000 volume. Nanking, pe râul Kiang, urbe foarte industrială și comercială. Canton port foarte comercial la marea Chinei. Lassa, în Tibet, este reședința capului religiei lui Buda.

De China mai ține insulele Lieu-Kieu, Hainan și parte din insula Formaso. În China se află pustia Gobi sau Samo. Locuitorii sunt Chinezii, Mongolii etc. de diferite religii idolatre.

§. 106. Japonia.

(Suprafața 402,799 kil. păt. cu 33,300,000 locuitori.)

Japonia imperiul se compune de mai multe insule: Kiu-Siu, Sikokf, Nifon, Jezo, Kurilele și parte din Formosa, coprinse între Oceanul cel mare, marea Japoniei și marea Albastră. Orașele principale sunt: Jedo (810,000 locuitori) în insula Nifon este reședința imperatorului.—Nangasacki în insula Kiu-Siu. port foarte comercial și industrial.

Civilizațiunea, industria și artele sunt înaintate la Japonesi mai mult de cât la celelalte popoare din Asia. Religia lor diferă prea puțin de a Chinezilor. Acest imperiul se guverna de doi împărați, unul numit Taicun, este capul puterii esecutive și Micado, capul religiei care se consideră întâiul imperator.

ȚĂRILE ASIEI MERIDIONALE.

§. 107. Arabia.

(Suprafața 3,156,558 kil. păt. cu 5,800,000 locuitori.)

Arabia situată în partea de V. a Asiei, formeză o mare peninsulă, mărginindu-se cu Turcia Asiatică (Turcasia), golful Persic, marea Oman și marea Roșie. Ea se împarte în mai multe țări ai căror șefi se numesc: Emiri, Șerifi, Șeici, Imani. Partea deșpre V. este supusă Turciei. Orașele principale sunt: Meca, patria lui Mahomet, și Medina, unde este mormântul lui Mahomet, ambele în țara Hegias; În țara Jemen

se află orașul *Moka*, renumit pentru cafeaua sa, *Aden*, port bun, sub aglesii: *Mascat*, port, face mare comerț cu mărgăritar, este reședința imamului de *Mascat*; are o flotă de resbel tot atât de tare ca a Olandei.

Arabi sunt *Mahometani* și de viță *Caucasiană* Partea cea mai mare din locuitori sunt nomadi numiți *Beduini*.

§. 108. Persia.

(Suprafația 1,647,070 kil. păt. cu 5,100,000 locuitori.)

Persia, regat, (regele se numește *Șah*) se mărginesc cu *Caucasia*, marea *Caspică*, *Turchestanul*, *Herat*, *Afganistan*, *Belucistan*, golful *Persic*, și cu *Turcia de Asia*. Orașele principale sunt: *Teheran*, (96 mii locuitori) cap. regatului la N. *Tauris*, lângă lacul *Urmiah*, urbe industrială; *Ispahan*, în centru, vechea capitală a regatului; *Balfrut*, port la marea *Caspică*; *Abuker*, port la marea *Roșie*, face comerț cu *Indiile*. La S. E. de *Abuker* se află ruinele vechii cetăți istorice *Persepolis*.

Perșii sunt de religie mahometană și de viță caucasiană.

§. 109. Afganistan.

(Suprafația 521,664 kil. păt. cu 3,300,000 locuitori.)

Afganistan, formeză un regat compus din mai multe ținuri locuite de triburi nomade și care recunosc de cap pe șahul din *Kabul*. Se mărginesc cu *Herat*, *Turchestan*, *India*, *Belucistan* și cu *Persia*. Capitala regatului este *Kabul*, la N. E. *Kandahar* în centru, urbe industrială și comercială.

§. 110. Belucistan.

(Suprafația 276,515 kil. păt. cu 1,300,000 locuitori.)

Belucistan coprins între *Persia*, *Afganistan*, *India* și marea *Oman* se compune din mai multe triburi nomade care recunosc superioritatea Chanului din *Kelat*; *Kelat* se consideră ca capitala țerei; *Gvanel*, port la marea *Oman*.

Belucii sunt de viță caucasiană și de religie mahomedană. Chanul din *Kelat* se consideră ca tributar Angliei.

§. 111. Herat.

(Suprafația 20,000 kil. păt. cu 1,200,000 locuitori).

Herat sau Korasan, formeză un Kanat coprins între Persia și Afgania, cu capitala *Herat*, reședința kanului, care se consideră tributar Persiei, urbe renumită pentru fabricarea săbiilor numite korasan. Locuitorii sunt de religie mahomedană.

§. 112. India.

(Suprafația 4,188,000 kil. păt. cu 240,000,000 locuitori.)

India numită și Industan, se coprinde între Afganistan, Belucistan, China, Indochina, oceanul Indian și marea Oman; se împarte în patru părți.

1. *Statele aliate sau tributare Anglesilor, cet. pr. Haiderabat*, în centru are mine de diamant; *Misor* la Sud urbe forte industrială; *Cașemir*, la Nord renumită pentru șalurile sale.

2. *Rosesiunile Anglese*, se împarte în 8 președenții, cu orașele principale *Calcuta* (894,000 loc.) pe un canal al fluviului Gang, capitala posesiunelor Angle în Indiă, face mare comerț maritim; *Benares*, pe Gang, la N. se consideră ca locul sânt al indienelor; *Delhi*, vechea capitală a Marelui Mogol; *Madras*, la S. pe golful Bengal, face mare comerț maritim; *Bombai* la V. port, face mare comerț cu Europa; *Colombo* în insula *Ceilan*, face mare comerț cu mărgăritare care se găsește prin mare pe lângă această insulă.

3. *Rosesiunile altor Europei*; ale Francesilor, cu capitala *Pondișeri*, la S. de Madras; cetăți principale: *Sandernagor* la N. de Calcuta, *Karical*, la S. de Pondișeri; *Mahe*, la V. de Pondișeri, port la mare.—Ale Portugesilor cu capitala *Goa*, la N. de Mahe. *Statele independente*: *Nepal* și *Butan*, pe lângă munții Himalai insulele *Lachedive* și *Maldiv*.

Locuitorii Indiei considerați între cei mai vechi locuitori ai pământului, sunt de viță albă, din familia hindu, și de religie bramană, budistă și parte mahomedană. Cristianismul face mare progres.

§. 113. Indochina.

(Suprafația 2,288,140 kil. păt. cu 26,000,000 locuitori.)

Indochina numită și peninsula orientală a Indiilor sau India transgângică, se mărginesce cu India, China, marea Chinei și cu golful Bengal. Ea se împarte în *State independente*, în posesiuni engleze și în posesiuni franceze: Statele independente coprinde Imperiul Annam, (8,000,000 loc.) la E. cu capitala Hue, port. Regatul Siam, (6 mil. loc.), în centru care coprinde și partea nordică a peninsulei Malaca cu cap. Bangkok, la gura fluviului Meinam. Imperiul Birman, (4 mil. loc.), la N. V. cu cap. Mandalai, pe Iraudi. Regatul Camboge la S. cap. Udog. Statele Maleese, cu orașul principal Selingor, port la strimțorea Malaca. Posesiuni Engleze, se compune de partea de V. a peninsulei cu țările, Aracan, Pegu, Tenaserim, Malaca și Singapur, cu porturile maritime Malaca și Singapur. Posesiunile franceze se compune din Cochinchina de jos, (1,500,000 loc.) la S. E. pe lângă gura fluviului Meikong cu cap. Saigon.

Insulele Andamane, unde este un penitenciar public engles și Nicobarele sunt sub Anglesii.

Locuitorii Indochinei sunt parte de viță caucasiană și parte de viță galbenă. Religia dominantă este budismul. Malesii sunt mahomedani. Catolicismul face mare progres.

A F R I C A

(Suprafația 29,928,450 kil. păt. cu 203,300,000 loc.)

§. 114. Mărginile, climă, produse, origină și religie.

Africa este o mare peninsulă a pământului împreunată cu Asia prin istmul de Suez.

Se mărginesce spre Mădă-nópte cu Mediterana, spre Mădă-đi cu oceanul Înghețat Austral, spre Răsărit cu marea Roșie și marea saú oceanul Indiilor.

Clima Africeii este foarte ferbinte mai ales înăuntrul ei; vânturile numite Samum și Harmatan ce bat adesea-ori aci, sunt prea năbușitoare, mai ales în Sahara. În centru și la

S. E. ale Africei nu se cunosc de cât timpul *plios* care ține 5 luni, și timpul *uscat*.

Africa înăuntrul ei este plină de pustii nisipoase, pe la margini roditore și avută, produce grâne, orez, curmală, trestie de rahăr, bumbac, din animale se găsesc lei, tigri, leopardi, hiene, rinocerii, elefanții, gazele, crocodilii, cămile, struți, etc., iar dintre minerale aur, arama, fer, petre prețioase, sare etc.

Locuitorii Africei sunt indigenii de rasă neagră sau etiopică și coloniile străine. Indigenii sunt *Negri*, *Abisini*, *Copti*, *Cafri* și *Hottentotii*; era străinii sunt: *Arabi*, *Turci* și *Europeni*. Religia domnitoare este cea *mahomedană* și *idolatră*.

§. 115. Țările Africei.

Africa se imparte în 18 țări dintre care:

Spre Mădă-nópte sunt 3: *Barbaria*, *Egiptul*, *Sahara*.

Spre centru 7: *Senagambia*, *Guinea Septentrională*.

Spre Mădă-și sunt 7: *Guinea Meridionale* (*Congo*) *Eo-*
tentoția, *Colonia Capo*, *Cafreria*, *Mozombic*, *Zanghebarul* și
Insula Madagascar.

§. 116. Mări.

Mările Africei sunt:

Spre Mădă-nópte, *Mediterrana* care o desparte de *Europa*.

Spre Apus *oceanul Atlantic*.

Spre Răsărit, *Marea Roșie* și *oceanul Indiilor*.

§. 117. Golfuri.

Africa are mai multe golfuri din cari cele principale sunt:
Spre Mădă-nópte: *golful Sidra* și *golful Cabes* formate
de *Mediterrana*.

Spre Apus: *golful de Benin* și de *Biafra*, format de
Oceanul-Atlantic.

Spre Răsărit: *golful Arabiei* sau *marea Roșie*, *golful*
Sofala și *golful Delagoa*, formate de *oceanul Indiilor*.

§. 118. Strimtori.

Strimtorile principale ale Africei sunt:

Spre Mădă-nópte, *Gibraltar* între *Africa* și *Europa*.

Spre Răsărit strîmtórea Bab-el-Mandeb între Abisinia și Arabia; Canalul Mozambic între Mozambic și Madagascar.

§. 119. Insule.

Africa are mai multe insule saú grupe, din cari cele mai principale sunt:

Spre Apus în Oceanul Atlantic: insulele Azore, insulele Madere, Canare, insulele Capului Verde, insulele Guineei, Sant-Matei, Ascensiona, St. Elena dispărută parte sub mare.

Spre Răsărit în oceanul Indiilor: Socotora, Seișele, Zanzibar, insulele Comore, Mascarine, Madagascar.

§. 120. Capurî.

Capurile principale ale Africeî sunt:

Spre Mědă-nópte, capul Ceuta și Bon în Barbaria.

Spre Apus, Bajador și Blanc în Sahara; capul Verde în Senegambia; capul formos la Guinea, capul Lopez și Negro la Congo.

Spre Mědă-đi, capul Bunei Speranțe la colonia Capo.

Spre Răsărit capul Corient și Delgado la Mozambic, capul Gardafui și Orfui la Ajan.

§. 121. Lacurî.

Lacurile principale sunt:

Spre Mědă-nópte, Kerun, Miris saú Menzalet în Egipt.

Spre centru, Tčhad în Nigriția; Dembea în Abisinia, Luta, Nianda, Tanganica și Maravi la Vest de Zanghebar.

Spre Mědă-đi, lacul Chirua la Mozambic și Nigami în Cafreria.

§. 122. Munții.

Africa are mai mulți munți saú șiruri de munți din care cei principali sunt:

Spre Mědă-nópte, munții Atlas, d'a lungul Mediteranei; munții Congo între Nigriția și Guinea; munții Abisiniiei.

Spre Mědă-đi munții Lupata în Mozambic, Zanghebar și prin Nigriția; munții Lunei, spre Estal Nigreții, munții Nieuweld între Hotentotia și Colonia Capo munții Madagascar în insula cu același nume.

§. 123. Fluvii.

Fluviile principale ale Africei sunt:

Spre Mădă-nópte, Nilul care trece prin Nubia și Egipt se varsă în Mediterana.

Spre Apas Senegalul și Gambia, se varsă în Oceanul Atlantic, Niger sau Djoliba care se varsă între golful Benin și Biafra, Zairul care trece prin Congo, Orangiul prin Hotentotia și se varsă în Oceanul Atlantic.

Spre Răsărit Zambezul care trece prin Mozambic și se varsă în canalul Mozambic.

ȚĂRILE AFRICEI SEPTENTRIONALE.

§. 124. Barbaria.

(Suprafața 2,192,600 kil. păt. cu 15,000,000 locuitori.)

Barbaria se mărginesce cu marea Mediterană, Egipt, Sahara și Oceanul Atlantic. Barbaria coprinde mai multe state. 1. *Regența Tripoli*, care coprinde și *Fezanu*, cu capitala *Tripoli*, port și cetate la marea Mediterană. Tripoli se guvernă de un *beiu*, tributar Turciei. 2. *Regența Tunis* cu capitala *Tunis* port aproape de capul Bon; în apropiere se vede ruinele vechei *Cartagena*. Tunis se guvernă de un *beiu* tributar Turciei. 3. *Algeria* (2,500,000 loc.) posesiune francesă cucerită la 1830, cu capitala *Algeria*, port bun la Mediterană; orașe principale: *Oran*, *Bon*, *Constantina*. 4. *Imperiul Maroc*, (8,000,000 loc.) guvernat de un *Sultan* cu capitala *Maroc*, la V. Orașe principale *Fez* la N. forțe industrială, *Ceuta*, într'o insulă la strimțoarea Gibraltar, este sub Ispaniolii.

§. 125. Egiptul.

(Suprafața 1,707,000 kil. păt. cu 5,250,000 locuitori.)

Egiptul se întinde în partea de N. E. a Africei se guvernă de un vice-rege (*Kedif*) tributar Turciei. În Egipt se vede renumitele piramide și ruine de cetăți istorice. Pământul produce tot felul de cereale, trestia de zahăr etc., iar partea cea mai productivă este valea Nilului.

care se udă de vărsătura anuală a acestui fluviu. *Cair* (350,000 loc.) pe Nil, este capitala țerei, face mare comerțiul. *Alexandria*, *Damieta* și *Roseta*, porturi renumite la gurile Nilului; *Lucsor*, la S. pe ruinele renumitei cetăți istorice *Teba*; *Suez*, port la canalul Suez care unesce Mediterana cu marea Roșie.

§. 126. Sahara.

(Suprafația 6,310,000 kil. păt. cu 3,900,200 locuitori.)

Sahara, numită și pustia cea mare, se întinde din centrul Africei de N. până la Oceanul Atlantic. Pământul seacă cu o mare întinsă de nisip, în care se văd ici și acolo nisele insule de verdéță, numite *Oaze*. Locuitorii sunt *Arabi* la N., *Taurik* în centru și *Tibu* la E.; orașe principale *Agabli* la N., *Bilma* și *Agades* în centru.

Locuitorii regiunilor Septentrionale ale Africei de la N. și E. sunt de viță *caucasiană*, iar cei de la S. și V. de viță *négră*. De religie mahomedană mai toți. Creștinii se găsesc respândiți prin statele Barbare și prin Egipt, iar în Sahara se află mulți idolatri.

ȚERILE AFRICEI CENTRALE.

§. 127. Senegambia.

(Suprafația 1,000,000 kil. păt. cu 4,000,000 locuitori.)

Senegambia este aședată la Vestul Africei, și coprinde mai multe state, parte independente, parte supuse Europeilor. *Bombuc*, capitala statului *Mandingo*. Francesii posedă: *Sant-Ludovic*, port la Senegal, *Gorea*, asemenea port cu teritoriile învecinate; Anglisii posed: *Baturs*, *Abreda*, porturi pe Gambia și la S. costa *Siera Leone*; Portugesii orașul *Cacheo* și archipelagul *Bisagos*, la gura râului *Grande*.

§. 128. Guiana Septentrională.

(Suprafația 734,000 kil. păt. 26,000,000 locuitori.)

Guiana septentrională, sau superiără, numită și *Uyuaru*, este situată în partea Vestică a Africei, d'alungul golfului Guiane și coprinde mai multe state independente și posesiuni Europene: *Imperiul Achanti*, cu cap. *Cumasi*; regatul

Dahomei cu cap. *Abomei* și regatul *Benin* cu cap. *Benin*; Francesii posed *Grand-Basam*, *Assini* și *Gabon*; Englezii posed *Lagos*, *Elmina*, *Harper* și *Sinu*, orașe pe cóstele mării; *Republica Liberia*, (800,000 loc.) cu cap. *Monrovia*, fondată de Statele Unite din America pentru negri liberați din sclavie.

§. 129. Nigriția.

(Suprafația 10,000,000 kil. păt. cu 25,000,000 locuitori.)

Nigriția saũ *Sudan*, numită și *Takrur*, se mărginesce cu *Nubia*, *Abisinia*, *Mozambic*, *Cafreria*, *Guiana* și *Senagambia*, coprinde mai multe state puțin cunoscute: *Tombuctu* cu cap. *Tombuctu*; *Bambara* cu cap. *Sego*; *Heussa*, cu cap. *Cana*; *Bornu*, cu cap. *Kuca*; *Adamaua*, cu cap. *Jola*; *Beghermi*, cu cap. *Masena*; *Vudai* cu cap. *Varah*; *Darfur*, cu cap. *Tendelti*.

§. 130. Nubia.

(Suprafația 1,000,000 kil. păt. cu 2,500,000 loc.)

Nubia este o regiune aședată în partea centrală a basinului *Nilului* și se compune de mai multe state cari sunt mai tóte supuse vice-regelui *Egiptului*, cu orașele *Kartum*, la confluența *Nilului* Alb cu *Nilul Albastru*; *Chendi*, la N. și *Senaar*, la S. pe *Nil*.

§. 131. Abisinia.

(Suprafația 410,200 kil. păt. cu 4,500,000 loc.)

Abisinia aședată între *Nubia*, marea *Roșie*, *Sudan* și *Ajan*, coprinde mai multe state independente și parte tributare *Egiptului*. *Amhara* cu cap. *Gondar*; *Tigre*, cu cap. *Adua*; *Ghoa* cu cap. *Ancober*. Locuitorii sunt mai toți creștini.

§. 132. Ajan.

(Suprafația 500,000 kil. păt. cu 15,000,000 loc.)

Ajan saũ *Adel*, situat în partea de Est a *Africei* coprinde mai multe state, *Gaba*, *Somali* și *Ogadin*, din care unele recunosc superioritatea *Arabilor Berbera* și *Zelia*, porturi la golful *Aden*.

Locuitorii regiunilor din centru *Africei*, sunt în cea mai

mare parte de religie mahomedană, însă amestecată cu *fetism*; *Idolatria* este profesată mai mult de Nubienii, iar Abisienii sunt creștini.

ȚĂRILE AFRICEI MERIDIONALE.

§. 133. Congo.

(Suprafața 800,000 kil. păt. și cu 2,000,000 loc.)

Congo sau Guina meridională, este situată pe țărmurile Oceanului Atlantic de la S. E. ale Africei și coprinde mai multe țări: Congo cu cap. *Sant-Salvador*; Loango, cu cap. Loango. Portugesii posed țara *Angolo* și *Benguela*, port mare la Ocean.

§. 134. Hotentotia.

(Suprafața 600,000 kil. păt. cu 600,000 locuitori.)

Hotentotia, este o regiune, foarte selbatică coprinsă între Congo, Cafreria, Colonia Capo și Ocean, și se compune din *Cimbebasia* și *Ovampi*, ai căror locuitori formând diferite triburi sunt mai mult sau mai puțin supuși Englesilor.

§. 135. Colonia Capo.

(Suprafața 572,279 kil. păt. cu 682,600 locuitori.)

Colonia Capo situată la S. extrem al Africei, este supusă Englesilor. *Cap-Town*, este reședința guvernatorului acestei Colonii.

§. 136. Cafreria.

(Suprafața 2,000,000 kil. păt. cu 1,300,000 locuitori.)

Cafreria, coprinde pământul *Macalolo*; *Betjuana*, republicele fondate de vechile colonii Olandese: *republica Fluxiatu*; *Orangii*, cu cap. *Bloemfonten* și *Trans-Vaal* cu cap. *Potchefstroom*: pământul *Natal* este sub Englesi.

§. 137. Mozambic.

(Suprafața 991,150 kil. păt. cu 350,000 locuitori.)

Mozambic care coprinde și desființatul imperiu al *Manomotapci*, se află sub dominația portugezilor, cu orașele principale: *Mozambic*, *Cherimb* și *Sofola* porturi la canalul Mozambic.

§. 138. Zanghebar.

(Suprafația 600,000 kil. păt. cu 5,000,000 locuitori).

Zanghebar, coprinde mai multe țări, între Mozambic, Oceanul Indian, Ajan și Internul, sub autoritatea sultanului din Zanzibar. Orașe principale: Zanzibar, Bravo, Melinda.

În interior țara Cazemb cu cap. Lucend, la S. de lacul Tanganika; țara Uniamoezi cu cap. Hazeh, la E. de acest lac: țara Uganda și cele-alte de pe lângă lacul Nianza formează state puternice și înaintate în civilizație mai mult de cât cele-alte popoare din interiorul Africei. Populația acestor țări se urcă la 2 mil. locuitori.

§. 139. Madagascar.

(Suprafația 591,981 kil. păt. cu 5,000,000 locuitori.)

Acastă insulă despărțită de continent prin canalul Mozambic, coprinde mai multe state independente, din care cel mai principal este Haras, cu capitala Tananarivo.

Locuitorii țărilor meridionale ale Africei sunt mai toți fetiși, mahomedanismul este profesat în partea orientală. Coloniile sunt creștinii precum și cea mai mare parte din locuitorii insulei Madagascar.

A M E R I C A

(Suprafația 41,367,700 kil. păt. cu 85,000,000 locuitori.)

§. 140. Mărginile, climă, produse, origină, religie.

America se mărginește spre Nord cu Oceanul înghețat Arctic sau Boreal; spre Vest cu Oceanul cel Mare; spre Est cu Oceanul Atlantic și spre Sud cu Oceanul înghețat Antarctic sau Austral. America s'a descoperit la 1492 de italianul Christof Columb, de aceea se numește lumea nouă. Numele de America își trage de la călătorul italian Americu Vespucci, care o vizită la câți va ani după Columb.

America care atinge ambii poli, presintă în întinsa sa lungime toate varietățile de climă; spre poli este gerosă, către tropice este temperată și dulce; Regiunile intertropicale n'are de cât două timpuri, secetosul și ploiosul. În timpul ploios cele mai multe lacuri și inecă râuri malurile

lor. Cu puterea umedeliî dă pământului o fertilitate foarte mare, și tot de odată depune miasme cari cauzăză maladii pestilente. Frigurile galbene în timpul călduros bântue toate còstele golfului Mexican și al Antilelor.)

America este unul din continentele cele mai avute în metale care se găsește aci în mare cantitate, precum; argint, aramă, plumb, fer, mercuriū, păcură dar mai ales aur în California și diamante în Brăsilia. Din vegetale America la N. produce lemne de o mărime enormă pentru construcțiunii navale; în centru se cultivă: bumbac, lămâi, portocale, cafea, trestie de zahar, tutun și cele mai renumite plante-medicinale precum chinin etc. Din animale se găseșc la N. reni, castori, samur, etc.; iar în America meridionale crocodili, maimuțe, condorul, cel mai puternic din paseri a cărui locuință este în înălțimile munților Anđii; papagalii, colibri, paserea muscă, sunt răspândite prin văi și păduri. Câmpiile întinse sunt locuite de milioane de cai sălbatici și de o mulțime de boi, bisoni și bivoli. Tutunul, cartofii și porumbul s'a adus pentru așteia oră în Europa din America. America espórtă foarte mult bumbac, zahar, rom, tutun și lucruri de fer de o construcțiune solidă și mai bune de cât cele din Europa.

Locuitorii Americii sunt Europeni și pământeni. Pământeni de viță arămie se numesc *indiani* cari se împărțesc în diferite familii: *Eschimoși*, *Ili noi*, *Osagi* și *Mexicani*, răspândiți prin America de N. *Araucanii*, *Peruvienii*, *Bresilienii* și *Caraibii*, prin păduri și fără domiciliu stabil, de o ferocitate necomparată, toți de religie păgână. Europenii care fac majoritatea locuitorilor sunt de origină germană și latină, de diferite confesiuni creștine. *Negrii* aduși din Africa sunt foarte răspândiți dar toți creștini. Englesii sunt răspândiți la N., Spaniolii și Portugesi în America centrală și de Sud. În America sunt și amestecătură de rasă: ast-fel se numesc *metis* ómenii născuți din indigeni și albi; *mulatri*, născuți din Albi și negri; *cariboni*, născuți din albi și mulatri; *Zambo* sau *Cino*, născuți din negri și Indiani.)

§. 141. Țările Americiei.

America se împarte în două mari părți.

America Septentrională și America Meridională, împreunate prin istmul de Panama.

America Septentrională coprinde 5 țări: Groenlanda, Britania Nouă, Statele-Unite, Mexicul, Republicele Americiei centr.

America Meridională coprinde 12 țări.

Colombia, Venezuela, Ecuator, Guiana, Brasilia, Peru, Bolivi, Paraguai, Uruguai, La-Plata, Chilia și Patagonia, regiune puțin cunoscută.

§. 142. Mări.

Mările Americiei sunt:

Spre Mieză-nopte: Oceanul înghețat boreal sau arctic care formeză marea Polară și marea Baffin.

Spre Apus: Oceanul cel mare care formeză marea de Bering.

Spre Mieză-zi; Oceanul înghețat Austral.

Spre Răsărit: Oceanul Atlantic care formeză marea Antilelor sau marea Caraibă.

§. 143. Golfuri.

America are mai multe golfuri din care cele principale sunt:

Spre mieză-nopte golful Hudson, format de Oceanul înghețat arctic.

Spre apus, golful Californiei și golful de Panama formate de Oceanul cel mare.

Spre răsărit, golful St. Laurentiu, golful Fundi, golful Mexican, golful Hondura, golful Darien, golful Maracaibo, golful Sântului Antonie și S-lui George formate de Oceanul Atlantic.

§. 144. Strimtori.

Strimtorile principale ale Americiei sunt:

Spre mieză-nopte: strimțoarea de Bering între Asia și America; strimțoarea Lancaster, strimțoarea Davis și strimțoarea Hudson.

Spre răsărit: strimțoarea Bel-il și Canalul Bahama.

Spre mieză-zi: strimțoarea Magelan și le-Mer.

§. 145. Insule.

America are mai multe insule și grupe din care cele principale sunt:

Spre Mădă-nópte: Groenlanda, în Oceanul înghețat și insulele mării Baffin.

Spre Răs. în Oceanul Atlantic: insula Terra-Nova unde sunt și bancurile (nisipurile) de Terra-Nova, insulele Lucaie sau Bahama, Antilele mari și Caraibele sau Antilele mici.

Spre Apus, în Oceanul cel mare: insulele Aleutei, insula Codiak, insula Quadra, insula Charlotte, insula Sitka, insulele Galapago, insulele Fernandize, insulele Chiliei, insulele Madre Dio, Archipelagu Magelan și insulele Maluine sau Falk-land.

§. 146. Peninsule.

Peninsulele principale ale Americii sunt:

Peninsula Lobrodor și peninsula Acadie (Scoția-nouă) la Bretania-nouă; peninsula Florida la Statele-Unite; Peninsula California și peninsula Jucatan la Mexic; Peninsula Alasca la Statele-Unite în partea de la Nord-Vest; Istmul de Panama unesce America Septentrională cu cea Meridională.

§. 147. Capuri.

Capurile principale ale Americii sunt:

Spre Răsărit: capul Farewell la Groenland, capul Carol la Labrador, capul Catoș la Jucatan, capul Roc la Brasilia și capul Horn la Archipelagu Magelan.

Spre Apus: Capul Blanc la Peru, capul St. Luca la California și capul Occidental, drept, capul oriental din Asia.

§. 148. Lacuri.

Lacurile principale ale Americii sunt:

În America Septentrională: lacurile Sclav și Winnipeg, la Britania-nouă; lacul Superior, Michigan, Huron, Eria și Ontario în Statele-Unite unde este Cascada Niagara; Lacul Nicaragua în Guatemala.

În America Meridională lacul Maracaibo, în Columbia; Titicaca în Peru; Los-Patos, în Brasilia.†

§. 149. Munți, Vulcani.

Sirurile de munți ale Americii sunt:

Spre Mădă-nópte; Munții stâncoși prin Britania-nouă; Siera-Verde și Alegani prin Statele-Unite; Siera Madre prin Mexic; Cordileriile prin America centrală.

Spre Mădă-di Andii d'alungul Americii Meridionale cu vârful lor Cimborază; munți Pireneos, Iabatinga și Siera Taio prin Brasilia.

America are 5 vulcani principali:

Vulcanul St. Ilie, în America Septentrională în partea de Nord-Vest; Orizabo în Mexico; Cotopaxi și Pichinca în Ecuator și Arequipa în Peru.

§. 150. Fluvii.

Fluviile principale ale Americii sunt:

În America Septentrională se vărsă: În Oceanul înghețat, Machensia, în Oceanul Atlantic St. Lorente; În golful Mexican, Misisipi cu râurile Misuri Ohio. Arkansas; Rio Bravo-del-Notre; În Oceanul cel Mare, Oregon sau Columbia; În golful Californiei, Colorado.

În America Meridională se vărsă: În marea Antilelor, Magdalena; În Oceanul Atlantic, Orenoc, Amazon cel mai mare fluviu din lume cu râurile Ucaiala, Negro și Madeira; Tocantin, St. Francisco, La Plata cu râurile Parana, Paraguai, Pilcomaiă și Uruguai.

ȚERILE AMERICII SEPTENTRIONALE.

§. 151. Groenlanda.

(Suprafața 1,957,890 kil. păt. cu 10,000 locuitori.)

Groenlanda, adică țara verde, este așezată la N. E. și formeză o peninsulă pustie și acoperită cu gheață semănată ici și colea cu mușchi. Ea este sub dominația danesilor, cu stabilimentul *Frederikskaa* și *Julianshaab* renumite pentru pescuitul balenilor. Locuitorii indigeni numiți Esquimoși, sunt de o talie mică, trăiesc în peșteri sau în case de gheață, și se nutresc cu vinat și pescuit; parte sunt creștinii ca și stăpânii lor Daneși, însă cea mai mare parte sunt idolatri.

§. 152. Britania nouă.

(Suprafața 9,252,241 kil. păt. cu 3,922,772 locuitori.)

Britania Nouă, posesiune a Angliei, coprinde tot teritoriul de la Nordul Americii până la Statele-Unite, și se împarte în mai multe țări reunite sub numele de *Confederațiunea*

Canadei. Aceste țări sunt: *Canada de sus*, *Canada de jos*, *Noul Brunswick*, *Noua Scoție*, *Labrador* și *Colombia Anglesă*. Orașele principale: *Otava* capitala Britaniei Noi, lângă fluviul *St. Lorent*; *Montreal* într'o insulă a fluviului *Lorent*, face mare comerț cu blăni; *Halifax*, port la Oceanul Atlantic; *Victoria*, port la Oceanul cel Mare.

Majoritatea locuitorilor sunt englesi și francesi de religie creștină, iar indiani sunt în cea mai mare parte sălbateci și idolatri.

§. 153. Statele-Unite.

(Suprafața 9,333,680 kil. păt. cu 38,850,000 locuitori.)

Statele-Unite ale Americii, numite și *Confederațiunea anglo-americană* se mărginesc cu *Britania-Nouă*, *Oceanul Atlantic*, *Mexicul* și *Oceanul cel mare*. Împărțindu-se în 37 state, 11 teritorii și 1 district, formând o *confederațiune republicană*. *Washington*, (110,000 loc.) pe riul *Patomac*, capitala statelor; orașe principale: *Boston*, la N. E. port la Oceanul Atlantic, este locul nașterii lui *Francin*; *New-York* (942,000 loc.), port la Oceanul Atlantic, face mare comerț; *Filadelfia* (674,000) mai jos de *New-York*, pe riul *Dalavara*, renumită pentru industriile sale manufacturale; *Noul-Orlean*, port maritim pe *Misisipi*; *Sant-Francisco*, port la Oceanul cel mare, legat printr'o linie directă de drum ferat cu *New-York*; *Noul Archangel*, în insula *Sitka* (Archip. regele *Georgie*) este oraș principal al peninsulei *Alasca*, fosta *America Rusescă* care astăzi ține de Statele-Unite,

Locuitorii în mare parte sunt din familia *Europenă* (*Angli*, *Francesi* și *Germani*) și de religie creștină, dar mai mulți de ritul protestant. Limba oficială este cea *Englesă*. Indigenii numiți *Indiani* și *piele roșie* formază mai multe triburi (*Chippevai*, *Osagi*, *Siu*, *Apachi*, etc.) foarte sălbatici și adesea în rebel cu *Europenii*. *Negrii* aduși din *Africa*, foarte numeroși nu mai sunt sclavi.

§. 154. Mexic.

(Suprafața 1,921,240 kil. păt. cu 9,343,470 locuitori.)

Mexic formese o republică federativă compusă din 24 state.

Se mărginesc cu Statele-Unite, golful Mexican, Guatemala și Oceanul cel mare. *Mexicul* (200,000 loc.) în centrul țerei este capitala Mexicului, orașe principale: *Puebla*, la S. de muntele Popocatepel; *Queretaro* la N. de Mexic, urbe forte industrială; *Vera-Cruz*, port mare la golful Mexican; *Campeș* în peninsula *Yucatan*, renumită pentru esportul lemnului care îi poartă numele; *Lapaz*, port la golful Californiei.

Locuitorii sunt în mare parte spanioli, creștini, catolici. Din vechii locuitori numiți *Aztec*, care forma un imperiū puternic mai înainte de descoperirea Americii, se mai găsește aici și cea câte-va triburi nomade și parte încă idolatri.

§. 155. Republicele Americii centrale.

(Suprafața 452,897 kil. păt. cu 2,724,000 locuitori.)

Republicile Americii Centrale, formează 5 republice independente una de alta. Se mărginesc cu Mexicul, marea Antilor, Columbia și Oceanul cel mare. Aceste republici sunt: *Guatemala* cu capitala *Guatemala*; *Hondura* cap. *Comaiago*; *Nicaragua*, cu cap. *Managua*; *Sant-Salvador*, capitala statului cu acelaș nume; *Costa Rica* cu cap. *Sant Jose*.

Cea mai mare parte din locuitori sunt indigeni, parte creștini. Tribul cel mai mare de indigeni numit *Mosquitos* este încă sălbatic și idolatru. Stăpânii acestei țeri sunt de familie spaniolă de religie catolică.

ȚERILE AMERICII MERIDIONALE.

§. 156. Columbia.

(Suprafața 839,700 kil. păt. cu 3,000,000 loc.)

Columbia, sau Statele-Unite ale Columbei, numită și republica *Noua Granada*, se compune din 9 state și 1 district. Se mărginesc cu America Centrală, marea Antilelor, Venezuela. Equator și Oceanul cel mare. *Bogota*, în centru este capitala republicii; *Cartagena*, port bun la marea indiilor, *Panama* port la Oceanul cel mare. Cea mai mare parte din locuitori sunt spanioli și catolici.

§. 157. Venezuela.

(Suprafața 1,044,443 kil. păt. cu 1,783,000 loc.)

Acastă republică, se mărginesc cu marea Antilelor, Guiana,

Brasilia și Columbia. *Caracas* este capitala republicei, port la marea Antilelor renumită pentru tutunul bun ce se cultivă împrejur.

Locuitorii sunt de familie spaniolă și catolică. Indianii care formează mai multe triburi sunt foarte răspândiți prin țară, unii trăiesc în arbori prin delta fluviului Orenoc numiți *Mariguitari*, cari sunt *geofagi*, adică mâncători de pământ.

§. 158. Equator.

(Suprafața 645,295 kil. păt. cu 1,308,000 locuitori)

Acastă republică este situată la S. de Columbia. *Quito* la patele vulcanului *pișinșă*, este capit. republicei. *Guiaquil*, port la Oceanul cel mare. Insulele *Galapago*, din Océnul pacific, ține de Equator. Locuitorii în mare parte sunt spanioli, catolici.

§. 159. Guiana.

(Suprafața 1,461,947 kil. păt. cu 280,000 locuitori).

Guiana, coprinsă între Venezuela, Oceanul cel mare și Brasilia se împarte în trei posesiuni Europene: *Guiana Angleză* la N. cu cap. *Georgetovn* sau *Stabroek*; *Guiana Olandesă* în centru cu cap. *Paramaribo* și *Guiana Francesă* la E. cu cap. *Caenă* unde este și penitenciar pentru condamnații politici.

Locuitorii sunt de naționalitatea și de religia posesorilor țerei, afară de câte-va triburi indiane cari sunt idolatri.

§. 160. Brasilia.

(Suprafața 8,515,848 kil. păt. cu 11,790,000 locuitori).

Brasilia, imperiū constituțional, coprinde tot pământul de la E. al Americii Meridionale, și udat la N. de Amazonul, cel mai mare fluviū din lume. *Rio-Janerio* (420,000 loc.) este cap. imperiului, cu un port foarte întins la Océnul Atlantic; *Parsa* sau *Belem*, port la gura riului *Tocantin*; *Pernanbuco*, *Bahia* și *Portalegre* porturi la Océnul Atlantic; *Diamantina*, la N. E. de *Jeneiró*, renumită pentru minele de diamant.

Aprópe 7 mil. din locuitori sunt albi portugesi și creoli cei-alți negri și mulatri, de religie creștină, ritul catolic. O mulțime de indiani, foarte selbateci cutreeră pustiurile, însă din ei, parte s'a făcut creștini.

§. 161. Peru.

(Suprafația 1,303,702 kil. păt. cu 3,109,000 locuitori.)

Peru, republica, să mărginesce cu Ecuador, Brasilia, Bolivia și Oceanul cel mare; *Lima* aprópe de Oceanul cel mare este cap. republicei; *Calao*, este portul Limer; *Cusco*; în centru, este vechia capit. a desființatului imperiū indian *Incă*; *Arequipa*, lângă vulcanul cu același nume, urbe fórte industrială.

Locuitoriī sunt în mare parte din familia ispaniolă alții sunt indigenī saū negri, și de religiune creștinī catolicī.

§. 152. Bolivia.

(Suprafația 1,388,659 kil. păt. cu 1,988,000 locuitori.)

Bolivia, republică, este situată în centrul Americēi de S. și numai cu o parte se mărginesce cu Oceanul cel mare, *La Paz*, capitala republicei este situată la o înălțime de 3,717 metr. d'asupra mării lângă lacul Titicaca, are mine avute de aur. *La Plata*, oraș renumit pentru minele sale de argint.

Locuitoriī sunt de familie ispaniolă și indigenī catolicī.

§. 163. Paraguai.

(Suprafația 147,886 kil. păt. cu 1,787,000 locuitori.)

Paraguai, republică, se întinde între riul Parana și Paraguai la S. de Brasilia. Capitala republicei este *Assopion*, pe malul stîng al riului Paraguai.

Locuitoriī sunt în mare parte ispaniolī, catolicī.

§. 164. Argentina.

(Suprafația 3,108,594 kil. păt. cu 2,400,000 locuitori.)

Argentina, numită și provinciile Unite ale Platei, saū simplu *La Plata*, se compune dintr'o confederațiune republicană din 14 state, coprinse între Bolivia, Paraguai, Uruguay, Patagonia și Chilia. *Buenos Aires* este capitala republicei, la gura riului Paraguai, port fórte comerciul.

Locuitoriī sunt în mare parte spaniolī, catolicī.

§. 165. Uruguay.

(Suprafația 188,865 kil. păt. cu 450,000 locuitori.)

Uruguay, numită și republică orientală, este coprinsă între Brasilia, Oceanul Atlantic și *La Plata*, *Montevideo*, este cap.

republicei, situată la gura fluviului La Plata pe malul stâng. Locuitorii sunt ispanioli catolici.

§. 166. Chilia.

(Suprafația 326,334 kil. păt. cu 2,319,000 locuitori.)

Republica Chilia, este situată între munții Andii Chiliz și Oceanul cel mare. Capitala republicei este *Santiago* în centru. *Valdivia* și *Valparezo*, sunt porturi foarte comerciale la Oceanul cel mare. Aci Munții Andii au mai mulți vulcani cari ard neconținut.

Locuitorii sunt în mare parte ispanioli, catolici, restul indigeni și negri.

La S. E. se află teritoriul locuit de Araucani (400,000 locuitori) o rămășiță a indienilor, considerați ca independenți și foarte industriași.

§. 167. Patagonia.

(Suprafația 975,000 kil. păt. cu 300,000 locuitori.)

Patagonia numită și pământul Magelan, este situată la S. Americii. Acest pământ puțin cunoscut este locuit de mai multe triburi de indieni independenți, foarte feroși de o statură înaltă și buni călăreți.

Pământul de *Foc* la S. de Patagonia, despărțit prin strimătura Magelan, este locuită de un fel de ómeni selbatici, blinzi și foarte urii, nutrindu-se cu pește crud. Insulele *Malvine* sau *Falkland*, sunt posesiuni ale Angliei.

§. 168. Antilele.

(Suprafația 241,090 kil. păt. cu 5,000,000 locuitori.)

Antilele numite și *Indiile Occidentale*, formază în mare Archipelag de insule, coprinse în marea Antilelor, între America de N. și cea de S. Antilele se împarte în *Antilele mari* și *Antilele mici*.

Cele mai principale insule din Antilele mari sunt: *Cuba* (4,400,000 locuitori), sub dominația Ispaniolă, renumită pentru tutunul său cel bun, cu capit. *Havana* (240,000 locuitori) port, face mare comerț cu esportul tutunului, cafelei, zaharului și romului.

Haiti sau *Sant-Domingo* (709,000 loc.), coprinde două re-

publici: *Republica Haiti* cu capitala *Portul Prințului* și *Republica Dominicană* cu capitala *Sant-Domingo*.

Locuitorii republicilor sunt negri și creștini.

Jamaica (506,155 loc.) sub dominația Anglei, produce aceleași produse ca și Cuba, însă romul este aci mai renumit; capitala insulilor este *Kingston*.

Porto-Rico, (625,000 loc.) sub Ispanioli, cu capitala *Sant-Juan*.

Antilele mici, numite și *Caraibele*, coprinde mai multe insule sub diferite posesiuni Europene. Francesii posed: *Guadelupa*, *Martinica*, renumită pentru cafeaua sa, *Sant-Martin*, numai partea de la N. *Sant-Bartelemi*, etc. Englesii posed insula *Trinitatea*, *Tabago*, *Grenada*, *Barbad*, *Sant-Lucia*, *Dominic*, etc. Olandesi posed: *Curaçao*, renumită pentru portocalele cu care se fac liquerul numit *Caracao*, *Sabo*, *Sant-Eustache* etc. Danesii posed: *Sant-Toma* și *Sant-Cruce*. Insulele *Lucae*, *Bahama* la N. de Cuba sunt sub domniția Angliei. Una din ele numită *Guanahani* sau *Sant-Salvador* este primul pământ care îl descoperi Columb. Locuitorii Antilelor sunt în mare parte Europeni, Creoli, Mulatri și Negri liberi, de religie creștină.

OCEANIA.

(Suprafața 10,900,000 kil. păt. cu 34,910,000 locuitori.)

§. 169. Mărginile, climă, produse, origină, religie.

Oceania descoperită la 1606 de navigatori (călători pe mare) olandesi, se numesce și *Olanda Nouă*. Ea formează a cincea parte a lumii și coprinde toate insulele dintre continentele vechi și cel nou, întinzându-se prin Oceanul cel mare și al Indiilor până spre cercul polar Antartic și spre mătă-di. Oceania are în genere o climă caldă, și temperată în părțile vecine cu marea, unde vânturile produc mari pedici navigației.

Insulele Oceaniei dau produsele cele mai bune pentru bătănie. Plantele indigene diferă cu totul de cele ale altor continente. Animalele domestice se află prea puține. În pă-

mânt se găsește îndestul aur și argint, mai ales în Sumatra și Borneo. Păsările cele mai frumoase locuiesc aici, precum lira și pasărea paradisului.

Locuitorii Oceaniei sunt mai toți de rasă neagră și maleesă puțin cultivați, selbatici, *idolatri* și parte *antropofagi*, adică mâncători de oameni; *cristianismul* este introdus aici de Europei cari locuiesc în Oceania. *Mahomedanismul* este răspândit mai în toate insulele Maleesiei.

Împărțirea.

Oceania se împarte în patru mari părți: 1 Notasia său Malesia; 2 Australia său Malanesia; 3 Micronesia; 4 Polinesia.

§. 170. Golfuri, strîmtori, munți, fluvii.

Oceania are mai prin toate insulele golfuri; cel mai însemnat este Carpentaria la Nordul insulei Australia.

Asemenea este foarte avută în strîmtori din care cele mai însemnate sunt: Malaca, între insula Sumatra și peninsula Malaca, Macasar între Celebes și Borneo. Torres între Noua Guineă și continentul Australiei și Cook între insula Noua Zelanda.

Toate Insulele Oceaniei sunt acoperite de munți din care cei mai însemnați sunt: Orfir din Sumatra, având și vulcani și munții Albaștri din Holanda-Nouă.

Australia are prea puține fluvii între care se deosebesc Murai la S. E. în continentul Australiei.

§. 171. Notasia.

Notasia sau *Malesia* coprinde 4 archipelage, mai principale cari sunt: insulele *Sondei*, *Celebes*, *Moluscile* și *Filipinile*.

Principalele insule ale *Sondei*, sunt: Iava (17,200,000 loc.) cu cap. *Batavia*; Sumatra (5 mil. l.) cet. pr. *Padang* și *Ralenbang* (în această insulă se află regatul *Achem*); Borneo (3 mil. loc.) *Bali*, *Sumbava*, *Flores* și *Timor*.

Insulele Celebes (3 mil. loc.)

Principalele insule ale *Moluscilor*, (2 mil. loc.) sunt: *Gilolo*, *Buru*, *Ceram* și *Amboan*.

Principalele insule ale *Filipinelor* (6 mil. loc.) sunt: *Luson* cap, *Manil*, *Mindanaua* și *Palawan*.

§. 172. Australia.

Australia sau Melanesia cuprinde *Noua-Holandă* sau *Australia* (4,500,000 loc.); cet. pr. Melburn, Sidnei; insulele *Diemen*, *Noua Guinee* sau *Papuasie*, *Noua Irlanda*, *Noua Britania*, *insulele Solomone*, *Nouele Hebride* sau *Archipelagul St. Spirit*, *Noua Caledonie*, *Tasmania* și altele.

§. 173. Micronesia.

Micronesia proprie cuprinde insul. *Bonin*, *Sima* sau *Magellan*, *Mariana*, *Pelewele*, *Carolinele*, *Marșal*, *Mulgrawele* și *Kingsmil*.

§. 174. Polinesia.

Cuprinde Archipelagul *Hawai* sau ins. *Sandvich* (57 mii loc.), formésă un regat: archip. *Marchisa* sau *Mendana*. Taii sau insulele *Societății*: arch. *Cook*, arch. *Hamao* sau *navigatoriilor*; arch. *Tongo* sau *amicilor*; *Noua Zelanda*, unde locuitorii sunt încă mănecători de ómenii; arch. *Viti* și alte insule.

Posesiunile Europeanilor cele mai însemnate se împart astfel: *Aglesii*, posed: *Australia*, *insula Diemen*, *Noua Zelanda*, *Viti* sau *Figi* și *Labuan* lângă *Borneo* etc.

Holandezii, posed: *Iava* cea mai mare parte din *Sumatra* toate insulele de lângă *Sumatra* și *Iava*, *Borneo*, *Celebes*, *Banda* și toate *Molustile*.

Ispania, posedă: *Philippinele*, *Luzon*, *Mindanaoa*, *Paluan*, *Mariana* și altele.

Francia. Posedă: ins. *Taiti*, *Marchisilor*, *Noua Caledonie*, unde este un penitenciar politic al *Francesilor* etc.

Portugezii, posed: *Insula Timor*.

§. 175. Insulele independente.

În *Notasia*: *insula Tuluse* între *Mindanaoa* și *Australia*, *Noua Guinee* sau *Papuasie*, *Noua Britania*, *Noua Irlanda*, *insulele Salomone*, *Nouele Hebride*, *archipelagul La Perus*.

În *Micronesia*: *archipelagul Magelan*, *Pelewele*, *Carolinele*, *Mulgrawele* și *Kingsmil*.

În *Polinesia*: *insulele Sandvich*, *insulele Navigatorilor*, *Tango* sau *Amicilor* și *Basse*.